

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

به نام خدا

بانک سوال

فلسفه پایه یازدهم

تهیه کننده:

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران - با همکاری سرگروه ها و دبیران فلسفه

سال تحصیلی ۱۴۰۲ - ۱۴۰۱

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

درس اول، چیستی فلسفه (تهیه کننده: خانم ها معصومه نمازی، فاطمه شهمیری،
منطقه ۱۵)

– صحیح یا غلط بودن عبارت های زیر را مشخص کنید.

- ۱) انسان با استفاده از تفکر، امور روزانه خود را سامان می بخشد. **ص**
- ۲) تفکر فلسفی بدون عبور از مرحله تفکر غیرفلسفی، امکان پذیر است. **غ**
- ۳) هیچ سوالی خود به خود در ذهن انسان ایجاد نمی شود لذا در ابتدای تفکر، مواجهه با یک مسئله است که، برای ما سوال ایجاد می کند. **ص**
- ۴) لفظ فلسفه یونانی است و این لفظ عربی شده کلمه «فیلوسوفیا» می باشد. **غ**
- ۵) موضوع فلسفه درباره بنیادی ترین و نهائی ترین موضوعات جهان و انسان و پاسخ گوی عمیق ترین دغدغه های بشری است. **ص**
- ۶) واژه فلسفه در زمان سقراط به معنای مطلق دانش به کار می رفت. **ص**
- ۷) فلسفه نیز مانند سایر علوم به موضوعی خاص از میان موضوعات جهان و زندگی انسان می پردازد. **غ**
- ۸) پرسشهای بنیادی را می توان با رجوع به طبیعت و تجربه پاسخ داد. **غ**
- ۹) تفکر فلسفی با پرداختن به پرسش های بنیادی آغاز می شود. **ص**
- ۱۰) نام دیگر فلسفه اولی، مابعدالطبیعه، متافیزیک و هستی شناسی است. **ص**
- ۱۱) فلسفه بنیادی ترین سوال ها را بررسی می کند پس با همه علوم متفاوت است. **ص**
- ۱۲) کسی که به تفکر فلسفی رسید دیگر نیازی به تفکر در حوزه فطرت اول ندارد. **غ**
- ۱۳) دانش فلسفه تکاپوی عقلانی بشر برای پاسخ های قانونمند به پرسش های بنیادی است. **ص**
- ۱۴) تفکر فلسفی لازمه حیات عقلانی بشر است زیرا سبک زندگی و باورهای ما را می سازد. **ص**
- ۱۵) پرسش های فلسفی در واقع تخصصی ترین سوالات هر رشته از دانش بشری محسوب می شود. **غ**
- ۱۶) همین که وارد فطرت ثانی می شویم راز هستی بر ما گشوده می شود. **غ**

– جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.

- ۱) یکی از ویژگی های انسان که از همان دوران کودکی خود را نشان می دهد، **پرسشگری** است.
- ۲) واسطه رسیدن انسان از مجهولات به معلومات، **تفکر** است.
- ۳) بررسی سوال های معمولی و روزانه و پاسخگویی به آن در مرحله **اول** تفکر قرار دارد که به آن **تفکر غیرفلسفی** می گویند.

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

- ۴) زمانی که انسان با عبور از مرحله اول تفکر و با جدیت و پیوستگی به سوال های **بنیادی** می پردازد، وارد در مرحله دوم تفکر می شود.
- ۵) سوال های بنیادی سوال هایی هستند که بدون در دست داشتن پاسخ **درست** و **قانع کننده** برای آنها، تصمیم گیری های انسان به نتیجه و سرانجام روشنی نخواهد انجامید.
- ۶) فیلسوفیا مرکب از دو کلمه **فیلو** به معنی دوستداری و **سوفیا** به معنی دانایی است.
- ۷) فیلسوف از کلمه یونانی **فیلسوفوس** به معنای **دوستدار دانش** گرفته شده است.
- ۸) دغدغه برخی از سوفیست ها، بیان واقع و دفاع از **حقیقت** نبود؛ این گروه **پیروزی بر رقیب** را مهم ترین هدف می دانستند.
- ۹) هر دانشی از دو جهت **موضوع** و **روش** از سایر دانش ها متمایز و جدا می شود.
- ۱۰) فیلسوف در اصل **وجود** و **حقیقت** جهان ، طبیعت و انسان کاوش می کند و این امور پایه و اساس سایر علوم به شمار می آیند.
- ۱۱) موجودات جهان با همه تنوعی که دارند در یک **حقیقت مشترک** هستند و آن وجود آنهاست.
- ۱۲) آن بخشی از دانش که امروزه فلسفه نامیده می شود، همان **فلسفه اولی** است.

- گزینه درست را انتخاب کنید.

۱- تفاوت علوم در اصل به کدام مولفه بازمی گردد؟

(۱) موضوع (۲) روش

۲- دغدغه برخی سوفیست ها که بیشتر به ..... اشتغال داشتند، بیان واقع و دفاع از ..... نبود و مهمترین هدف آنان ..... بود، از این رو در استدلال های خود بیشتر از ..... کمک می گرفتند.

(۱) تعلیم سخنوری و وکالت - حقیقت - پیروزی بر رقیب - مغالطه

(۲) گفتگو های استدلالی - حقیقت - پیروزی بر رقیب - مغالطه

۳- سوفیست ها چه چیزی را معیار واقعیت می دانستند؟

(۱) تفکرات عقلانی (۲) ادراک انسان ها

۴- کدام یک از موارد زیر سیر تاریخی معنای فلسفه را نشان می دهد؟

(۱) مطلق دانش - دوستداری دانایی - دانش خاص

(۲) دوستداری دانایی - مطلق دانش - دانش خاص

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

- به سوال های زیر پاسخ کوتاه دهید.

- (۱) هر پرسشی که برای انسان پیش می آید بیانگر چه چیزهایی است؟
چیزی را نمی دانیم و به دنبال دانستن آن هستیم.
- (۲) کلمه چرا بیانگر کدام ویژگی در انسان است؟
داشتن روحیه پرسشگری
- (۳) مراحل اندیشه ورزی را بنویسید.
روبه رو شدن با مسئله ، طرح سؤال ، تفکر در اندوخته ها ، رسیدن به پاسخ
- (۴) دو مرتبه از تفکر را نام ببرید.
تفکر غیر فلسفی (فطرت اول) ، تفکر فلسفی (فطرت ثانی)
- (۵) چه کسانی در حال تمرین تفکر فلسفی هستند؟
کسانی که از مرحله اول تفکر عبور کرد، وارد مرحله دوم تفکر می شوند و با جدیت و پیوسته به سؤال های بنیادی پرداخته و به دنبال یافتن پاسخ آنها هستند.
- (۶) از چه زمانی پاسخ به پرسش های بنیادی بشر اهمیت یافت؟
از آغازین روزهای حیات فکری انسان
- (۷) دست یابی به پاسخ درست و قانع کننده سوالات بنیادی، چه تاثیری بر زندگی ما دارد؟
در تصمیم گیری های انسان، عملکرد او و سرانجامی که خواهد داشت، تاثیر دارد.
- (۸) کدام دانش به دنبال دست یابی به پاسخ قانونمند و قانع کننده سوال های اساسی است؟
دانش فلسفه
- (۹) کدام فیلسوف واژه فلسفه را عمومی کرد؟ سقراط
- (۱۰) چه عواملی باعث شد تا کلمه فلسفه از معنای مطلق دانش به معنای دانش خاص به کار رود؟
(۱) گذشت زمان (۲) پیشرفت دانش های مختلف
- (۱۱) نمودار سیر تغییر و تحول معنای فلسفه را بنویسید.
فلسفه به معنای دوستداری دانایی ← فلسفه به معنای مطلق دانش ← فلسفه به معنای دانش خاص
- (۱۲) جدول زیر را تکمیل کنید.

سوفیست	فلسفه	فیلسوف	
دانشمند	دوستداری دانش	دوستدار دانش	معنای اولیه
مغالطه کار	دانش	دانشمند	معنای امروزی

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

۱۳) موارد زیر را دربارهٔ سوفیست‌ها بنویسید.

اشتغال: **تعلیم سخنوری و وکالت**

مهم‌ترین هدف: **پیروزی بر رقیب**

روش: **مغالطه کردن**

عقیده: **حقیقت و واقعیت ارزش و اعتباری ندارد و هر کس هر چه خودش می‌فهمد، همان حقیقت و واقعیت است.**

۱۴) چه چیزی دغدغه سوفیست‌ها نبود؟ چرا؟

بیان واقع و دفاع از حقیقت زیرا برای حقیقت و واقعیت ارزش و اعتباری قائل نبودند.

۱۵) چرا سقراط مایل نبود هم ردیف سوفیست‌ها باشد؟

۱) **به سبب تواضع و فروتنی در برابر دانایی و علم** ۲) **شاید به خاطر هم ردیف نشدن با سوفیست‌ها**

۱۶) موضوع کدام یک از سوال‌های زیر فلسفی است و با چه روشی قابل بررسی و پاسخ است؟

الف) آیا جهان ابتدا و انتها دارد؟ **روش عقلی و قیاسی ✓**

ب) آیا بیماری سرطان قابل درمان است؟

ج) آیا علاوه بر عالم طبیعت عالم دیگری وجود دارد؟ **روش عقلی و قیاسی ✓**

د) آیا انسان موجودی اخلاق‌گرا است؟ **روش عقلی و قیاسی ✓**

ه) مقصود ما از آزادی چیست؟ **روش عقلی و قیاسی ✓**

و) آیا کهکشان‌ها در حال انبساط هستند؟

ز) کتاب کلیله و دمنه از کیست؟

ح) چرا بدون وجود خدا هرکاری مجاز است؟ **روش عقلی و قیاسی ✓**

و) آیا هر چیزی باید علتی داشته باشد؟ **روش عقلی و قیاسی ✓**

ط) آیا اصول اخلاقی بسته به تحول و تفاوت فرهنگ‌ها و جوامع متغیر و متفاوت اند؟ **روش عقلی و قیاسی ✓**

ی) آیا نوع نگرش انسان‌ها به جهان، در برخورد آن‌ها با محیط زیست تاثیر گذار است؟ **روش عقلی و قیاسی ✓**

ک) چگونه از همه گیر شدن بیماری آنفلانزا جلوگیری کنیم؟

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

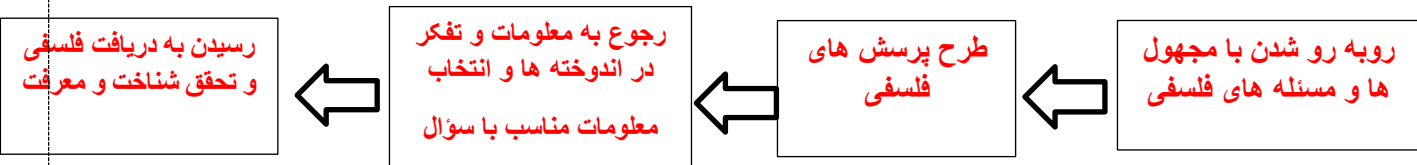
- اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

- (۱) تفکر غیر فلسفی: مرحله اول تفکر که انسان با همان سؤال های روزانه روبه روست و به دنبال پاسخ آنهاست.
- (۲) تفکر فلسفی: عبور از مرحله اول تفکر و با جدیت و پیوسته به سؤال های بنیادی پرداختن
- (۳) فطرت اول: مشغول بودن به امور عادی زندگی و تفکر در آنها
- (۴) فطرت ثانی: ورود به پرسش های اساسی و بنیادی و تفکر در آنها
- (۵) دانش فلسفه: تلاش های بشر برای یافتن پاسخ قانونمند، درست وقانع کننده به پرسش های بنیادی
- (۶) مغالطه: استدلال هایی که به ظاهر درست به نظر می رسد، اما در واقع غلط است.

- به سوال های زیر پاسخ کامل دهید.

(۱) تعریف لغوی و مفهومی فلسفه را بنویسید؟ تعریف لغوی: مرکب از دو کلمه فیلو (دوستداری) و سوفیا (دانایی) تعریف مفهومی: دانشی که حاصل تلاش های بشر برای یافتن پاسخ قانونمند، درست وقانع کننده به پرسش های بنیادی است.

(۲) مراحل تفکر فلسفی را بنویسید.

(۳) با مقایسه مراحل اندیشه ورزی و مراحل تفکر فلسفی، شباهت و تفاوت این دو مرحله را نوشته و مشخص کنید بین این دو فرایند، کدام یک از نسبت های چهارگانه منطقی برقرار است؟ شباهت: هر دو در حوزه تفکر و شامل چهار مرحله است.

تفاوت: مسائل مورد نظر در مراحل اندیشه ورزی، شامل همه مسائل فکری انسان اعم از تفکر فلسفی و تفکر غیرفلسفی می شود، اما مسائل مورد نظر در مراحل تفکر فلسفی، تنها مسائل بنیادی و فلسفی است.

بین این دو فرایند رابطه عموم و خصوص مطلق برقرار است.

(۴) پیامد مغالطه کاری سوفیست ها در عقیده شان نسبت به حقیقت را بنویسید.

مغالطه کاری سوفیست ها سبب شد به تدریج سبب شد که این گروه از دانشمندان برای حقیقت و واقعیت ارزش و اعتباری قائل نباشند و بگویند هرکس هرچه خودش می فهمد همان حقیقت و واقعیت است. بعدها کلمه سوفیست به معنای دانشمند مفهوم اصلی خود را از دست داد و مفهوم مغالطه کار به خود گرفت.

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

- (۵) روش فلسفه چیست؟ آن را توضیح داده و بنویسید چرا در فلسفه از این روش استفاده می شود؟
روش عقلی و قیاسی - در این روش فقط باید به توانایی عقل و استدلال های عقلی تکیه کرد و با تفکر و تعقل و تجزیه و تحلیل دانسته ها به حل مسئله و کشف مجهول نزدیک شد.
از آنجا که موضوع فلسفه بنیادی ترین موضوعات است لذا نمی توان از روش های تجربی در آن استفاده کرد.
- (۶) روش های پژوهش در علوم مختلف را بنویسید. روش های تجربی، تاریخی، نقلی، ذوقی و ادبی، شهودی ....
- (۷) با توجه به بحث ملا صدرا در کتاب مبدا و معاد در خصوص فطرت اول و ثانی، سه تفاوت میان آنها را بنویسید.
(۱) فطرت اول، تفکر غیر فلسفی و فطرت ثانی، تفکر فلسفی است.
(۲) فطرت اول مشغول بودن به امور عادی زندگی و تفکر در آنهاست اما فطرت ثانی عبور از این مرحله و ورود به پرسش های اساسی و تفکر در آنهاست.
(۳) فطرت اول موجب توقف در زندگی روزمره و عالم ظواهر و محسوسات می شود. اما فطرت ثانی انسان را به مرحله بالاتر و عالی تر می رساند و موجب راهیابی به جهان وسیع معقولات می شود.
(۸) پنج تفاوت پرسش های بنیادی و روزمره را بنویسید.
پرسش های بنیادی: (۱) سوالات اساسی پیرامون اصل وجود و حقیقت جهان، طبیعت و انسان است. اما سوالات روزمره مربوط به زندگی عادی است.
(۲) سوالات کلی و راهبردی است اما سوالات روزمره، جزئی است و به موضوع خاصی اشاره دارد.
(۳) تفکر در آنها عمیق و طولانی است و نیاز به جدیت و پیوستگی دارد اما اغلب پرسش های روزمره نیاز به تفکر عمیق و طولانی ندارد.
(۴) مربوط به فطرت ثانی و تفکر غیر فلسفی است. اما پرسش های روزمره مربوط به فطرت اول و تفکر غیر فلسفی است.
(۵) دانش فلسفه عهده دار بررسی قانونمند این قبیل سوالات است. اما پرسش های روزمره در علوم و دانش های مختلف بررسی می شود.
(۶) پاسخ به این سوالات موجب حرکت و پویایی انسان شده و او را از تنگنای ظواهر و محسوسات عبور داه و به جهان وسیع معقولات راهنمایی می کند. اما پاسخ به سوالات روزمره تنها به عالم ظواهر و محسوسات محدود می شود."

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

درس دوم، ریشه و شاخه های فلسفه (تهیه کننده: خانم ها معصومه نمازی، فاطمه

شهمیری، منطقه ۱۵)

- صحیح یا غلط بودن عبارت های زیر را مشخص کنید.

- ۱) بخش اصلی و ریشه ای فلسفه به دو قسمت هستی شناسی و وجود شناسی تقسیم می شود. غ
- ۲) از آنجا که معرفت به وجود فرع بر ضرورت شناخت آن است فیلسوفان می خواهند توانایی انسان در شناخت جهان را بررسی کنند. غ
- ۳) فلسفه اولی جنبه مشترک میان تمامی موجودات عالم هستی یعنی «وجود» را بررسی می کند، از این جهت ریشه ای ترین بخش فلسفه است. ص
- ۴) معرفت شناسی بخش فرعی فلسفه است که توانایی انسان در شناخت را مورد مطالعه قرار می دهد. غ
- ۵) علت استقلال معرفت شناسی از هستی شناسی کثرت مباحثات معرفت شناسانه و توسعه فراوان آن است. ص
- ۶) علت ارتباط فلسفه با همه علوم، آن است که فلسفه در هر موضوعی به بنیادی ترین مسئله ها می پردازد. ص
- ۷) با طرح اساسی ترین سوالات در هر دانشی شاخه ای از فلسفه ایجاد می شود که به آن فلسفه مضاف می گویند. ص
- ۸) فیلسوفان منحصر بر اساس نظریاتشان در هستی شناسی (فلسفه اولی) به سوالات بنیادی علوم مختلف پاسخ می گویند. ص
- ۹) شاخه های دانش فلسفه در صدد آن هستند قوانین بنیادی وجودشناسی و معرفت شناسی را به محدوده های عام منتقل سازند. غ
- ۱۰) شاخه های فلسفه، همان فلسفه های مضاف است. ص
- ۱۱) مبانی و زیر بنای علوم در معرفت شناسی قرار دارد، لذا علوم از فلسفه تاثیر می پذیرد. غ
- ۱۲) به آن بخش از مباحث فلسفی که مبانی هر علم را بررسی می کند فلسفه مضاف آن علم می گویند. ص
- ۱۳) یکی از مسائل مورد توجه در فلسفه علوم این است که آیا جامعه اصالت و اهمیت دارد یا فرد. غ
- ۱۴) طرفداران اصالت جامعه در سیاست به لیبرالیسم و طرفداران اصالت فرد در سیاست به سوسیالیسم اعتقاد دارند. غ
- ۱۵) طرفداران توأمان اصالت فرد و اصالت جامعه به تاثیر متقابل فرد و جامعه بر یکدیگر اعتقاد دارند. ص

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

- جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.

- ۱) بخش اصلی دانش فلسفه به منزله **ریشه و اساس** فلسفه است و بخش های فرعی در حکم **شاخه ها و ستون های** آن هستند.
- ۲) از آنجا که معرفت به وجود فرع بر **امکان شناخت** آن است، فیلسوفان می خواهند توانایی انسان در شناخت هستی را هم بررسی کنند.
- ۳) با توجه به آن که علم یکی از اقسام هستی است، معرفت شناسی در درون **هستی شناسی** قرار می گیرد.
- ۴) فیلسوفان می خواهند بدانند که بشر **چگونه** و با چه **ابزاری** می تواند به شناخت هستی بپردازد.
- ۵) شاخه های دانش فلسفه آن دسته از دانش های فلسفی هستند که قوانین بنیادی **وجودشناسی** و **معرفت شناسی** را به محدوده های خاص منتقل می سازند و قوانین **بنیادی** آن محدوده از وجود را بیان می کنند.
- ۶) هستی شناسی و معرفت شناسی زیر بنای **فلسفه های مضاف** و آن هم زیربنای **دانش های خاص** است.
- ۷) به شاخه هایی از فلسفه مانند فلسفه دین، فلسفه اخلاق و فلسفه تاریخ، **فلسفه مضاف** می گویند.
- ۸) یکی از مسائل مورد توجه در **فلسفه علوم اجتماعی** این است که آیا جامعه اصالت و اهمیت دارد یا فرد.
- ۹) طرفداران اصالت فرد در سیاست به **لیبرالیسم** معتقد هستند که تامین کننده آزادی های **فردی** است.
- ۱۰) طرفداران اصالت جامعه معتقدند که افراد یک جامعه نقش و هویت **مستقلی** ندارند و افکار و تصمیم گیری های آنان تابع **شرایط اجتماعی** آنان است.
- ۱۱) طرفداران اصالت جامعه در سیاست به **سوسیالیسم** اعتقاد دارند که تامین کننده منافع **جمع** است.
- ۱۲) از نظر معتقدان به اصالت فرد و اصالت جامعه، گرچه افراد تحت تاثیر عوامل اجتماعی قرار می گیرند اما هیچ گاه **قدرت اختیار و تصمیم گیری** خود را از دست نمی دهند.

- عبارت های سمت راست با یکی از عبارت های سمت چپ ارتباط دارد. شماره مورد نظر را بنویسید.

الف) ریشه دانش فلسفه	۵	۱) لیبرالیسم
ب) شاخه دانش فلسفه	۳	۲) سوسیالیسم
ج) دانش بشری	۴	۳) فلسفه تکنولوژی
د) تامین کننده منافع جمعی	۲	۴) تکنولوژی
ه) تامین کننده منافع فردی	۱	۵) معرفت شناسی
و) اولویت منافع و مصلحت فرد بر جامعه	۱	۶) اصالت جامعه
ز) اولویت منافع و مصلحت جامعه بر فرد	۲	۷) اصالت فرد
ح) هویت مستقل داشتن جامعه از افراد	۶	۸) اصالت توأمان فرد و جامعه
ط) عدم استقلال هویت جامعه از افراد	۷	
ی) تامین کننده منافع فرد و جمع	۸	

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

- گزینه درست را انتخاب کنید.

۱- معرفت به وجود .....

(۱) صرفاً با مطالعه فلسفه امکان پذیر است. (۲) فرع بر امکان شناخت آن است.

۲- مکتب تربیتی ای که بر اساس دیدگاه های فلسفی ..... شکل می گیرد، با مکتب تربیتی شکل گرفته بر اساس دیدگاه ..... بسیار متفاوت است.

(۱) ارسطو - ابن سینا (۲) کانت - ارسطو

۳- اگر با روش عقلی و استدلالی به دنبال بررسی قواعد بنیادی فیزیک باشیم، حاصل چیست؟

(۱) فیزیک کاربردی (۳) فلسفه فیزیک

۴- وظیفه شاخه های فلسفه چیست؟

(۱) انتقال قوانین هستی شناسی و معرفت شناسی به محدوده های خاص

(۲) بررسی علوم و یافتن رابطه آن ها با فلسفه

- به سوال های زیر پاسخ کوتاه دهید.

(۱) دانشی که درباره اصل و حقیقت هستی و وجود، جهان و علیت باشد چه نام دارد؟

هستی شناسی

(۲) دانشی که توانایی انسان در شناخت و درک و دریافت هستی را مورد مطالعه قرار می دهد چه نام دارد؟

معرفت شناسی

(۳) دانشی که به مسائل و قوانین بنیادی محدوده خاصی از وجود می پردازد، چه نام دارد؟

فلسفه مضاف

(۴) یکی از شاخه های مهم فلسفه را نام ببرید.

فلسفه علوم اجتماعی

(۵) یکی از مسائل مورد توجه فلسفه علوم اجتماعی چیست؟

آیا جامعه اصالت و اهمیت دارد یا فرد؟

(۶) مبانی و زیربنای علوم در کجاست؟

در فلسفه های مضاف

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

(۷) مشخص کنید هر یک از موارد زیر به کدام یک از حوزه های دانش بشری ارتباط دارد.
(ریشه فلسفه، شاخه های فلسفه، دانش خاص)

فلسفه حقوق - علم اقتصاد - فلسفه روانشناسی - علوم اجتماعی - وجود شناسی - جامعه شناسی -

شاخه دانش خاص شاخه دانش خاص ریشه دانش خاص

روانشناسی - تکنولوژی آموزشی - معرفت شناسی - فلسفه اخلاق

دانش خاص دانش خاص ریشه شاخه

(۸) با توجه به آن که علم و معرفت یکی از اقسام هستی است، میان وجود شناسی و معرفت شناسی کدام یک از نسبت های چهارگانه وجود دارد؟

عموم و خصوص مطلق (وجود شناسی < معرفت شناسی)

(۹) مشخص کنید هر یک از گزاره های زیر به کدام یک از حوزه های فلسفه ارتباط دارد.

۱- انسان برای درک پیرامون خویش ابزارهای مختلفی دارد. معرفت شناسی

۲- موجودات جهان به دو دسته ثابت و متغیر تقسیم می شوند. وجود شناسی

۳- هدف اصلی انسان رسیدن به کمال است. فلسفه اخلاق

۴- برخی از فضائل اخلاقی نسبی هستند. فلسفه اخلاق

۵- سیاست باید به گونه ای باشد که افراد جامعه را به سعادت برساند. فلسفه سیاست

۶- انسانی که جهان را هدفمند می داند به زندگی امیدوار است. فلسفه انسان شناسی

۷- قانون علیت یک اصل عقلی است. هستی شناسی

۸- انسان هم می تواند عالم محسوس و هم عالم نامحسوس را بشناسد. معرفت شناسی

۹- عالم هستی بر اساس نظمی پیچیده آفریده شده است. هستی شناسی

۱۰- معیار خاصی برای تشخیص فضائل و رذائل اخلاقی وجود دارد. فلسفه اخلاق

- اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

(۱) هستی شناسی: ریشه فلسفه که درباره قوانین و احکام کلی و عام حاکم بر هستی و وجود بحث می کند.

(۲) معرفت شناسی: ریشه فلسفه که توانایی انسان در شناخت هستی را مورد مطالعه قرار می دهد.

(۳) فلسفه مضاف: شاخه های دانش فلسفه آن دسته از دانش فلسفه است که قوانین بنیادی وجود شناسی و معرفت شناسی را به محدوده های خاص منتقل می کنند و قوانین بنیادی آن محدوده از وجود را بیان می کنند.

(۴) اصالت فرد: عقیده فیلسوفانی که معتقدند تنها فرد اهمیت دارد و جامعه مجموعه ای از افراد هستند که کنار هم زندگی می کنند.

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

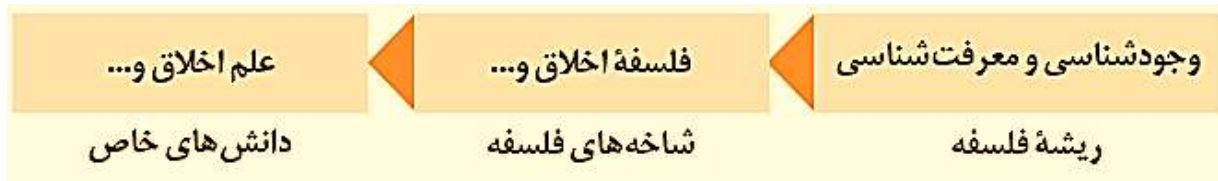
- (۵) اصالت جامعه: عقیده فیلسوفانی که معتقدند، افراد یک جامعه نقش و هویت مستقلی ندارند و افکار و اندیشه ها و تصمیم گیری های آنها تابع شرایط اجتماعی آنان است .
- (۶) لیبرالیسم: دیدگاه سیاسی که منافع فرد را بر منافع جامعه مقدم می دانند و در برنامه ریزی های فرهنگی و اقتصادی و سیاسی بیشتر به منافع و رشد فرد معتقدند.
- (۷) سوسیالیسم: دیدگاه سیاسی که برنامه ریزی های فرهنگی و اقتصادی و اجتماعی آنها، سمت و سوی اجتماعی دارد و منافع جمع را در اولویت قرار می دهند.

- به سوال های زیر پاسخ کامل دهید.

- (۱) مقصود از بخش های فرعی دانش فلسفه چیست؟
بخش های فرعی همان شاخه ها و ستون های دانش فلسفه هستند که به آنها فلسفه های مضاف هم گفته می شود مانند فلسفه حقوق، فلسفه علوم اجتماعی، فلسفه اخلاق و ...
- (۲) عبارت مقابل را توضیح دهید. «معرفت به وجود، فرع بر امکان شناخت آن است»
معرفت و شناخت هستی بعد از بررسی توانایی انسان در شناخت هستی قرار دارد. یعنی فیلسوفان ابتدا خواهند توانایی انسان در شناخت هستی را بررسی کنند و بعد از دانستن آنکه انسان چگونه و با چه ابزاری، می تواند هستی را بشناسد، به بررسی مسائل مربوط به هستی بپردازند. به عبارتی اگر انسان توانایی شناخت هستی را نداشته باشد، نمی تواند هستی را بشناسد و در مورد مسائل آن بحث نماید.
- (۳) با مقایسه بخش اصلی دانش فلسفه و بخش های فرعی یک شباهت و یک تفاوت میان آن ها بنویسید.
شباهت: هر دو راجع به مسائل بنیادی بحث می کنند.
تفاوت: بخش اصلی دانش فلسفه چون بنیادی ترین مسئله یعنی وجود را مورد بررسی قرار می دهد، نسبت به فلسفه های مضاف که مسائل بنیادی محدودی خاصی از وجود را بررسی می کنند، زیربنایی تر است.
- (۴) هدف فیلسوفان از بررسی اصل حقیقت وجود و مسائل پیرامون آن چیست؟ با مثال توضیح دهید.
فیلسوفان تلاش می کنند قوانین و احکام کلی و عام را که مربوط به خود هستی و وجود است به دست آورند؛ مثلاً بدانند که آیا در هستی قانون علیت جاری است یا نه.
- (۵) تاثیر وجود شناسی بر فلسفه روانشناسی و تاثیر آن بر علم روانشناسی را با یک مثال توضیح دهید.
ص ۱۴ - پاراگراف اول - خط سوم: اگر کسی در وجودشناسی ..... تا او هم می پردازند.
- (۶) آیا امروزه می توان برای بسیاری از رشته های علمی، یک شاخه از فلسفه نیز طراحی کرد؟ با مثال توضیح دهید.
بله، ص ۱۴ - پاراگراف دوم: با تأمل فیلسوفانه ..... تا فلسفه حقوق
- (۷) با توجه به نمودار صفحه ۱۴ برداشت خود را از آن بنویسید.

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

ریشه فلسفه که وجودشناسی و معرفت شناسی است، پایه و اساس فلسفه های مضاف است و شاخه های فلسفه یا فلسفه های مضاف، که قوانین بنیادی محدوده خاصی از وجود را بیان می کنند اساس و پایه سایر علوم و دانش های خاص قرار می گیرد. پس فلسفه های مضاف واسطه میان ریشه فلسفه و علوم و دانش های بشری است.

۸) علت نام گذاری (وجه تسمیه) فلسفه مضاف را بنویسید.

ص ۱۴ - پاراگراف سوم: زیرا کلمه ..... شده است .

۹) رابطه فلسفه مضاف و علوم مختلف را توضیح دهید.

ص ۱۵ - پاراگراف اول : دانستیم که مبانی و زیربنای ..... تا در علوم قرار می گیرد.

۱۰) یکی از موضوعات مهم در فلسفه علوم اجتماعی این است که «آیا اصالت را به فرد بدهیم یا جامعه؟» منظور این سوال را بیان کنید.

ص ۱۵ - پاراگراف دوم - خط دوم : آیا جامعه اصالت و اهمیت ..... تا ص ۱۶ تابع شرایط اجتماعی آنان است.

۱۱) تاثیرات اعتقاد به اصالت فرد یا اعتقاد به اصالت جامعه را در برنامه ریزی های فرهنگی، اقتصادی و نظایر آن توضیح دهید.

ص ۱۶ - پاراگراف اول - خط دوم: این دو دیدگاه که در ..... تا منافع جمعی است.

۱۲) دیدگاه کسانی که هم به اصالت فرد و هم به اصالت جامعه اعتقاد دارند را بنویسید.

ص ۱۶ - پاراگراف سوم - خط دوم: اینان معتقدند که ..... تا توأمان است.

۱۳) در بحث اصالت فرد و اصالت جامعه کدام دیدگاه کامل تر است؟ دلیل آن را توضیح دهید.

دیدگاه سوم کامل تر است. زیرا هم به جامعه اهمیت می دهد و به تأثیرات آن بر روی افراد معتقد است و هم به تک تک افراد جامعه و داشتن قدرت تصمیم گیری و اختیار آنها معتقد بوده و توانایی تأثیرگذاری آنها بر جامعه را می پذیرد. لذا در برنامه های فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی، به دنبال هم تأمین منافع افراد و هم منافع اجتماعی است و سیاست گذاری ها به گونه ای است که هیچ یک منفعت دیگری را به خطر نیندازد.

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

درس سوم، زندگی بر اساس اندیشه (تهیه کننده: خانم ها معصومه نمازی، فاطمه شه‌میری، منطقه ۱۵)

- صحیح یا غلط بودن عبارت های زیر را مشخص کنید.

- ۱) باورهای همه انسان ها نسبت به مسائل بنیادی با یکدیگر متفاوت است. غ
- ۲) همه انسان ها برای قبول باورهای خود دلیلی ندارند و صرفاً طبق عادت آنها را قبول کرده‌اند. غ
- ۳) اندیشیدن فیلسوفانه تامل کردن در باورهای مربوط به هستی است. غ
- ۴) آدم هایی که کمتر به اموری مانند حقیقت انسان و جهان می‌اندیشند، بیشتر دنبال روی دیگران هستند. ص
- ۵) فیلسوفان می‌کوشند با کاستن از مغالطه ها فهم درستی از حقایق جهان داشته باشند. ص
- ۶) یکی از فایده های تفکر فلسفی، سود رسانی به انسان برای دست یابی به زندگی بهتر و مرفه تر است. غ
- ۷) فیلسوفان انسان های متعصبی هستند که با مغالطه کاران مبارزه می‌کنند. غ
- ۸) فلسفه نقش اساسی در معنا بخشی و هدف داری زندگی دارد. ص
- ۹) تمام تصمیمات و اعمال انسان ریشه در باور های او دارد. ص
- ۱۰) همه انسان ها باورهایشان را بر اساس عادت قبول کرده‌اند. غ
- ۱۱) یکی از کوشش های فیلسوفان کشف مغالطه هاست. ص
- ۱۲) انسان با اندیشیدن فیلسوفانه می‌تواند بنیان های فکری خود را بسازد و به آزاد اندیشی رسیده و از فیلسوفان پیروی کند. غ
- ۱۳) تمام انسان هایی که اهل تفکر فلسفی هستند به درجاتی از آزاد اندیشی رسیده‌اند اگرچه به معنای درست زندگی دست نیافته باشند. ص
- ۱۴) فیلسوف واقعی دست یابی به حقیقت را بر هر امری ترجیح داده و زندگی را بر اساس آداب و رسوم اجتماعی استوار می‌کند. غ
- ۱۵) فقط فیلسوفان هستند که در مورد مسائل بنیادین فلسفی می‌اندیشند و نظر می‌دهند. غ
- ۱۶) حقیقت جویی عقلانی در ذات همه انسانها وجود دارد و همه انسان ها به دنبال فهم حقیقت هستند. ص
- ۱۷) افلاطون در تمثیل غار نشان می‌دهد که چگونه فلسفه، انسان را به سمت آزادی حقیقی هدایت می‌کند. ص
- ۱۸) افلاطون بزرگ ترین زندان را نادانی و جهل و عدم درک حقیقت می‌داند. ص
- ۱۹) انسان رها شده از زندان غار در آغاز توانایی دیدن خود اشیاء را ندارد. ص
- ۲۰) با توجه به تمثیل غار، افلاطون عالم هستی را به دو بخش درون غار (جهان سایه ها) و بیرون غار (جهان صاحبان سایه) تقسیم کرده است. ص
- ۲۱) افلاطون رهایی از غار رسیدن به عالم خارج از غار را آزاد اندیشی و رهایی از عادات غیرمنطقی می‌داند. ص
- ۲۲) افلاطون تلاش و تکاپوی فلسفی را به طی کردن تدریجی مسیر غار تا بیرون تشبیه کرده است. ص

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

- عبارت های زیر را با کلمات مناسب کامل کنید.

- (۱) انسان ها با باورهایشان زندگی می کنند و بر اساس آنها **تصمیم** می گیرند و **عمل** می کنند.
- (۲) کسانی که اهل تفکر فلسفی هستند می کوشند بنیان های فکری خود را در چارچوب **عقل** و **منطق** قرار دهند.
- (۳) فلسفه انسان را **باورهای** او می سازند که نقش تعیین کننده ای در انتخاب **اهداف** دارند.
- (۴) زندگی معنادار زندگی ای است که بر پایه **باورها** درباره **جهان** و **انسان** استوار شده است و دارای هدف است.
- (۵) نقش اساسی در معنا بخشی به زندگی هر انسانی را، **فلسفه** زندگی او دارد.
- (۶) فلسفه هر کس نقش اساسی در **معنا بخشی** به زندگی او دارد.
- (۷) برخی از آثار زندگی بر اساس تفکر فلسفی دوری از **مغالطه** و **استقلال** در اندیشه و رهایی از **عادت های** غیرمنطقی است.
- (۸) یکی از فواید منطق، توانایی تشخیص **مغالطه ها** و خارج کردن آنها از **باورها** است.
- (۹) فیلسوفان می کوشند با کاستن از مغالطه ها فهم درستی از حقایق چه در **عالم هستی** و چه در **مسائل بنیادی** زندگی ارائه دهند.
- (۱۰) فیلسوف واقعی عقیده اش را بر پایه خیالات، تبلیغات، تعصب بنا نمی کند و سخنی را **بدون دلیل** نمی پذیرد.
- (۱۱) ارسطو فیلسوف بزرگ **یونانی** و شاگرد **افلاطون** بود.
- (۱۲) وظیفه اندیشمندان در باره عادت های جامعه **نقد** و **ارزیابی** آن ها براساس عقل و استدلال است.
- (۱۳) براساس تمثیل غار، زندانی رها شده از غار به تدریج با **روشنایی** خو می گیرد و **اشیای واقعی (حقیقت)** را می شناسد.

- هر یک از موارد سمت چپ با کدام یک از موارد سمت راست مطابقت دارد؟ شماره مورد نظر را بنویسید.

الف) معنا بخشی به زندگی	۳	۱) پاسخ سوالات بنیادی بر اساس برهان و استدلال نه خواست اشخاص
ب) دوری از مغالطه ها	۴	۲) نقد و ارزیابی افکار افراد جامعه که با مرور زمان منتقل شده است.
ج) استقلال در اندیشه	۱	۳) فلسفه زندگی هر کس که از باورهای او ساخته می شود.
د) رهایی از عادت های غیرمنطقی	۲	۴) ارائه فهم درستی از حقایق، چه در عالم هستی و چه در مسائل بنیادی

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

- گزینه درست را انتخاب کنید.

۱- فلسفه از چه طریقی راه رسیدن به اعتقادات درست را هموار می کند؟

(۱) معنا بخشی به زندگی (۲) دوری از مغالطه

۲- از یک سو می دانیم که فیلسوف واقعی هیچ سخنی را بدون دلایلی که به درستی شان پی برده باشد، نمی پذیرد. از سوی دیگر می دانیم که برخی اعتقادات پارمینیدس اشتباه بوده است. کدام گزینه توضیح مناسب تری در این باره ارائه می کند؟

(۱) او برخی عقاید شخصی اش را بدون دلیل و استدلال پذیرفته بود.

(۲) گرچه او تلاش می کرد به حقیقت برسد ولی گاهی موفق نمی شد.

(۳) استقلال در اندیشه به چه معناست؟

(۱) پاسخ دادن روشمند به سؤالات (۲) نپذیرفتن باورها و امور غیرمستدل

۴- کدام گزینه ارزیابی بهتری درباره تمثیل غار افلاطون ارائه می کند؟

(۱) این تمثیل می تواند انسان را با بخش های مختلف دانش فلسفه آشنا کند.

(۲) این تمثیل نشان می دهد که آزادی حقیقی، رهایی از باورهای نادرست است.

- به سوال های زیر پاسخ کوتاه دهید.

(۱) چهار نمونه از موضوعاتی که هر یک از انسان ها نسبت به آنها باورهایی دارند نام ببرید. خدا، آغاز جهان، سرانجام

جهان، معنای زندگی، مرگ، عدالت

(۲) چه زمانی انسان ها امکان تفکر درباره باور های خود را می یابند؟ وقتی انسان فارغ از اشتغالات روزمره و با عبور از

فطرت اول، لحظاتی به تفکر درباره باورهای خود می پردازد.

(۳) اساس تصمیم ها و عملکرد انسان ریشه در چه دارد؟

ریشه در باورهای انسان دارد.

(۴) از چه راه هایی می توان به ریشه های فکری دیگران پی برد؟ می توان از لابه لای حرف هایی که می زنند یا

رفتارهای آنها، برخی از ریشه های فکری آنها را کشف کرد.

(۵) اندیشیدن فیلسوفانه به چه معناست؟ یعنی تأمل کردن در باورهای مربوط به زندگی، آموختن چرایی و یافتن

دلایل درستی و نادرستی باورها، پذیرفتن باورهای درست و کنار گذاشتن باورهای نادرست.

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

- ۶) نتیجه آموختن باورهای درست و کنار گذاشتن باورهای نادرست چیست؟ با این کار ما خودمان بنیان های فکری خود را می سازیم و به آزاداندیشی می رسیم و شخصیتی مستقل کسب می کنیم.
- ۷) منظور از آزاد اندیشی چیست؟ یعنی خودمان بنیان های فکری خود را بسازیم و شخصیتی مستقل داشته باشیم و عقاید و باورهایمان بر اساس برهان و استدلال و به دور از مغالطه و عادات غیر منطقی باشد.
- ۸) منظور از معنای زندگی چیست؟ منظور همان باورهایی است که فلسفه زندگی ما را می سازد و نقش تعیین کننده در انتخاب اهداف دارد.
- ۹) چرا برخی از آدم ها بیشتر دنباله روی دیگرانند؟ چون کمتر به اموری مانند حقیقت انسان و جهان می اندیشند و به همان اندازه ای که از دور و برشان آموخته اند؛ قناعت می کنند و در نتیجه در انتخاب هدف نیز دقت نظر چندانی ندارند.
- ۱۰) کسانی که در باره جهان و انسان می اندیشند و به دانش درستی در باره این امور دست می یابند، چگونه زندگی می کنند؟ اینان می توانند هدف قابل قبولی برای زندگی برگزینند و زندگی آنان معنای درستی پیدا کند.
- ۱۱) زندگی چه کسانی معنای نادرستی دارد؟ کسانی که نگرشی نادرست درباره جهان و انسان دارند، اینان در انتخاب هدف به خطا می روند.
- ۱۲) چهار مورد از فواید تفکر فلسفی را نام ببرید.
- ۱- معنا بخشی به زندگی ، ۲- دوری از مغالطه ، ۳- استقلال در اندیشه ، ۴- رهایی از عادت های غیرمنطقی
- ۱۳) انسان با داشتن چه ویژگی هایی می تواند به فواید و ثمرات تفکر فلسفی دست یابد؟ وقتی انسان قدرت تفکر خود را افزایش دهد و با استفاده از قواعد تفکر، در امور فلسفی بیندیشد.
- ۱۴) فیلسوف هنگام تفکر در مسائل بنیادین تابع چه اموری است؟ او تابع برهان و استدلال است، نه تابع افراد و اشخاص.
- ۱۵) فلسفه چگونه از توانایی منطقی در تشخیص مغالطه ها استفاده می کند؟ فلسفه از این توانایی منطقی (یعنی تشخیص مغالطه ها) کمک می گیرد تا اندیشه های فلسفی درست را از تفکرات غلط تشخیص دهد و راه رسیدن به اعتقادات درست را هموار سازد.
- ۱۶) فیلسوفان با کاستن از مغالطه ها به دنبال دستیابی به چه اموری هستند؟ دستیابی به فهم درستی از حقایق، چه در عالم هستی، و چه در مسائل بنیادی و آن حقایق را با گفتار مناسبی که خالی از مغالطه باشد بیان کنند.
- ۱۷) چرا فیلسوفان تلاش می کنند نمونه هایی از مغالطه های فلسفی را به دیگران نشان دهند؟ جهت عبرت گرفتن دیگران زیرا برخی از انسان ها باوری را که مبنای آن یک مغالطه است پذیرفته و براساس آن تصمیم گرفته و عمل می کنند.
- ۱۸) منطقی در رسیدن به فهم فلسفی چه کمکی به انسان می کند؟ منطقی توانایی تشخیص مغالطه ها و خارج کردن آنها از باورها را به انسان می دهد.

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

۱۹) مبانی عقاید یک فیلسوف واقعی را از جنبه سلبی و ایجابی بنویسید. از جنبه سلبی: فیلسوف واقعی هیچ سخنی را بدون دلیل نمی پذیرد و عقیده اش را بر پایه خیالات، تبلیغات و تعصب بنا نمی کند. از جنبه ایجابی: او درباره استدلال ها می اندیشد و اگر به درستی اشان پی برد آنها را می پذیرد. او تابع برهان و استدلال است.

۲۰) نحوه تفکر فیلسوفان و انسان های دیگر را در خصوص پرسش های بنیادی با هم مقایسه کنید. عموم مردم درباره مسائل بنیادی فلسفی می اندیشند و نظر می دهند اما فیلسوف اولاً در این مسائل به نحو جدی می اندیشد و ثانیاً به نحو درست وارد این قبیل مسائل می شود و پاسخ درست می دهد. او تابع برهان و استدلال است نه تابع افراد و اشخاص.

۲۱) به نظر شما ویژگی های مهم یک فیلسوف واقعی که او را از سایر افراد جدا می کند چیست؟

۱) فیلسوف واقعی هیچ سخنی را بدون دلیل نمی پذیرد و تابع برهان و استدلال است. ۲) عقیده اش را بر پایه خیالات، تبلیغات و تعصب بنا نمی کند. ۳) او درباره استدلال ها می اندیشد و اگر به درستی شان پی ببرد، آنها را می پذیرد.

۴) او با به نحو جدی و با روش درست و قانونمند وارد مسائل بنیادین فلسفی می شود و پاسخ می دهد.

۲۲) چگونه می توان در یافت که هر انسانی فلسفه ای برای زندگی دارد؟ چون همه ما باورهایی داریم که اهداف ما را تعیین می کنند و بر اساس این باورها، زندگی می کنیم و تصمیم می گیریم و عمل می کنیم و باورها فلسفه ما را می سازند.

۲۳) واکنش مردمی که عادات غیر منطقی دارند نسبت به نقد و ارزیابی افکارشان توسط متفکران چیست؟ سخنان این متفکران را نمی پذیرند و حتی دیدگاه آنها را باطل و انحرافی می نامند.

۲۴) تمثیل غار افلاطون در کدام کتاب و با چه هدفی بیان شده است؟ در کتاب جمهوری، افلاطون در این تمثیل می خواهد نشان دهد که چگونه فلسفه انسان را به سمت آزادی حقیقی هدایت می کند.

۲۵) تمثیل غار افلاطون مثالی برای کدام یک از فواید تفکر فلسفی است؟

استقلال در اندیشه و رهایی از عادات غیرمنطقی

۲۶) چرا برای انسان گرفتار در غار رهایی از غار سخت و دشوار است؟ چون هرگز حقایق بیرون را ندیده و جز روبروی خود، چیزی را نمی بیند و به شرایط و وضع موجود عادت کرده است.

۲۷) زندانی رها شده از غار چه چیزی را می بیند و عامل هر چیزی را چه می داند؟ می تواند نوری را که عامل شناخت اشیاء است ببیند و بداند که تا اندازه ای خورشید عامل هر چیزی است که او و دوستانش در زندان به دیدن آنها عادت کرده بودند.

۲۸) در تمثیل غار، زندانیان در غار نسبت به کسی که حقایق بیرون از غار را درک کرده چه عقیده ای دارند؟

عقیده دارند که او از غار بیرون رفت و با خراب شدن و از دست دادن بینایی اش برگشت.

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

- به سوال های زیر پاسخ کامل دهید.

- (۱) باور انسان درباره موضوعات بنیادی چگونه است و چه تاثیری در زندگی او دارد؟
ص ۲۱ - بند اول: هر یک از ما باورهایی ..... تا صرفاً طبق عادت آنها را قبول کرده باشیم.
- (۲) توضیح دهید، چگونه می توانیم بفهمیم که اطرافیان ما به دنبال چه اهدافی هستند و زندگیشان چه معنایی دارد؟
ص ۲۱ - بند اول - خط ۴: اگر ما اطرافیان خود را ..... تا زندگی برای آنان چه معنایی دارد.
- (۳) اندیشیدن فیلسوفانه را توضیح داده و نتایج حاصل از آن را بنویسید.
ص ۲۱ - بند سوم: اندیشیدن فیلسوفانه ..... تا کسب می کنیم.
- (۴) توضیح دهید، چه کسانی اهل تفکر فلسفی هستند؟
ص ۲۱ - بند دوم: البته برخی ..... تا منطق قرار دهند.
- (۵) با توجه به معنا بخشی زندگی، مردم به چند دسته تقسیم می شوند؟ هر یک را توضیح دهید.
ص ۲۱ - بند آخر و ص ۲۲ - بند اول و دوم - شماره ۱ و ۲ و ۳
- (۶) توضیح دهید فلسفه چگونه از توانایی منطق در تشخیص مغالطه ها استفاده می کند؟
ص ۲۲ - دوری از مغالطه ها یکی از فواید ..... تا ص ۲۳ بیان کنند.
- (۷) توضیح دهید فیلسوف واقعی در پذیرفتن یک اندیشه چگونه عمل می کند؟
ص ۲۳ - بند دوم: فیلسوف واقعی ..... تا آنها را می پذیرد.
- (۸) فرق یک فیلسوف را با سایر مردمان در برخورد با مسائل بنیادین فلسفی توضیح دهید.
ص ۲۳ - بند دوم: عموم مردم ..... تا نه تابع افراد و اشخاص.
- (۹) افراد یک جامعه چگونه گرفتار عادت های غیر منطقی می شوند؟
ص ۲۴ - بند اول - در بسیاری از مواقع ..... تا پذیرفته اند.
- (۱۰) افراد متفکر و اندیشمند برای رهایی از عادت های غیر منطقی چه عملی انجام می دهند و نتیجه حاصل از آن را بنویسید.
ص ۲۴ - بند دوم و سوم، از آنجا که این قبیل ..... تا به حقیقت رو می آورند.
- (۱۱) باورهای فیلسوف دارای چه ویژگی هایی است؟ (۱) به دور از مغالطه هاست. (۲) بدون دلیل آنها را نمی پذیرند. (۳) خالی از خیالات، تبلیغات و تعصب است. (۴) اندیشمندانه و با روش درست پذیرفته می شوند. (۵) تابع برهان و استدلال است. (۶) رها از عادت های غیرمنطقی است.
- (۱۲) بر اساس تمثیل غار حالت زندانی که زنجیر رها شده و مجبور به بیرون رفتن از غار است را توصیف نمایید.
ص ۲۵ - بند دوم و سوم: اگر بر حسب اتفاق ..... تا هیچ یم از اشیای حقیقی را ببیند و بشناسد.
- (۱۳) بر اساس تمثیل غار، حالت زندانی که به تدریج با روشنایی خو می گیرد را توصیف کنید. ص ۲۵ - بند سوم - خط سوم: اگر به تدریج چشمان وی با روشنایی خو بگیرد، ..... تا به دیدن آنها عادت کرده بودند.

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

۱۴) در تمثیل غار افلاطون به ترتیب «درون غار»، «خارج از غار» و «حرکت تدریجی برای خروج از غار» از نظر هستی‌شناسی و معرفت‌شناسی، نماد چیست؟

از نظر هستی‌شناسی «درون غار» نماد عالم طبیعت (عالم سایه‌ها) است و «خارج از غار» نماد عالم ماوراءطبیعت (عالم صاحبان سایه و حقایق برتر) است. از نظر معرفت‌شناسی «درون غار» نماد جهل و نادانی و گرفتاری در غل و زنجیر تعصبات و تخیلات و توهمات است و «خارج از غار» نماد دانایی و شناخت حقایق عالم هستی است و «حرکت تدریجی برای خروج از غار» نماد اهل تفکر فلسفی شدن و به تدریج به استقلال در اندیشه رسیدن و رها شدن از عادات غیرمنطقی است.

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

درس چهارم، آغاز تاریخی فلسفه (تهیه کننده: مرجان شکری، منطقه ۱۸ - گیتی داودی، منطقه ۲)

- صحیح یا غلط بودن عبارت های زیر را مشخص کنید.

۱- برای دانش فلسفه نمی توان از نظر زمانی آغازی تعیین کرد. **ص**

۲- برخی از تمدن ها آن قدر قدیمی اند که در اثر گذر زمان و آمد و شد حوادث، آثار تمدنی آنها از بین رفته است. **ص**

۳- اطلاعات امروز ما می تواند تاریخ دقیقی از آغاز فلسفه ارائه دهد. **غ**

۴- گزارش های معتبر و قابل اعتمادی از جریان فلسفه در ایران، در قرن های چهارم و پنجم پیش از میلاد در دست است. **غ**

۵- سهوردی معتقد است که در دوره کیانیان انسان های وارسته ای بودند که فقط به حکمت و فلسفه می اندیشیدند. **غ**

۶- آثاری مانند اوپانیشادها که شامل متون متعدد هندو است و گاتاها که سروده های زرتشت می باشد، حکایت از تفکر در مسائل بنیادین هستی دارند. **ص**

۷- اندیشه های فلسفی ایران، ریشه در اندیشه های فلسفی تمدن مصر، بین النهرین و یونان باستان دارد. **غ**

۸- از سرزمین یونان به عنوان مهد تفکر فلسفی یاد می شود. **ص**

۹- مورخان فلسفه در غرب، معمولاً سقراط را نخستین فیلسوف یونانی معرفی می نمایند. **غ**

۱۰- زادگاه فلسفه یونانی بخشی از یونان باستان به نام ایونیا بود. **ص**

۱۱- یکی از مسئله هایی که دائم در ذهن فیلسوفان نخستین وجود داشته، این بوده که موجودات جهان از چه چیزی ساخته شده اند. **ص**

۱۲- تالس که در قرن ششم پیش از میلاد می زیسته است، آب را عنصر نخستین می دانسته است. **ص**

۱۳- از تالس، آثار و نوشته های زیادی باقی مانده است. **غ**

۱۴- فیثاغورس همانطور که پایه گذار ریاضی و هندسه است، یکی از پایه گذاران فلسفه نیز محسوب می شود. **غ**

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

- ۱۵- فیثاغورس، فلسفه و عرفان را در هم آمیخت و یک دستگاه منسجم فلسفی عمیق بنیان نهاد. **ص**
- ۱۶- از نظر فیثاغوریان، اصول علم درباره تمام موجودات صادق است. **غ**
- ۱۷- به نظر فیثاغوریان، اعداد و اصول اعداد، همان عناصر اولی همه موجودات هستند. **ص**
- ۱۸- هراکلیتس معتقد است که وجود اعداد است که جهان را می سازد. **ص**
- ۱۹- به نظر هراکلیتس همه چیز در سیلان و جریان است و هیچ چیز ثابتی در این جهان وجود ندارد. **ص**
- ۲۰- پارمنیدس آخرین فیلسوف یونانی است. **غ**
- ۲۱- سقراط برای نخستین بار به مفهوم بودن و شدن که از مفاهیم اساسی فلسفه هستند، به صورت روشنی دست یافت. **غ**
- ۲۲- به نظر پارمنیدس، هستی و وجود، حقیقتی ثابت دارد نه در حال حرکت و شدن. **ص**
- ۲۳- پارمنیدس فلسفه خود را به صورت شعر عرضه کرده است. **ص**
- ۲۴- پارمنیدس می گوید، آب اولین چیز و بنیان سایر چیز هاست. **غ**
- ۲۵- به نظر پارمنیدس با حواس می توان به آن لایه باطنی و حقیقی هستی رسید که بدون تغییر و جاودانه است. **غ**
- ۲۶- سوفسطائیان منادی بی اعتباری علم و اندیشه بودند. **ص**
- ۲۷- آرا و نظریات گوناگون و غالباً متضاد نخستین اندیشمندان یونان باستان موجب غلبه نوعی تشویش و نگرانی بر مردم آن روزگار شد. **ص**
- ۲۸- سوفیست ها به جای آموزش سخنوری، به فن جدل و سیاست روی آوردند. **غ**
- ۲۹- سوفسطائیان نظریات اندیشمندان و جهان شناسان یونان باستان را به دلیل متضاد بودن با یکدیگر، بیهوده می دانستند. **(ص)**
- ۳۰- سوفسطائیان به جای رسیدن به حقیقت، پیروزی بر رقیب را هدف خود قرار می دادند. **ص**

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

- جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.

- ۱- نمی توان برای دانش ..... از نظر زمانی آغازی تعیین کرد. (فلسفه)
- ۲- گزارش ها حکایت از این دارد که ..... یکی از سرزمین های فلسفه خیز بوده است. (ایران باستان)
- ۳- از نظر سهر وردی در دوره ..... در ایران، انسان های وارسته ای بوده اند که هم به حکمت و فلسفه می اندیشیده اند و هم دارای سلوک معنوی بودند. (کیانیان)
- ۴- اوپانیشادها شامل متون متعدد ..... است که حکایت از تفکر در مسائل بنیادین هستی دارد. (هندو)
- ۵- مورخان فلسفه ..... را نخستین اندیشمند یونانی می دانند که اندیشه های فلسفی مشخصی داشته است. (تالس)
- ۶- در تمدن های باستانی دیگر، مانند تمدن چین، هند، ..... و مصر نیز که پیش از یونان باستان شکل گرفته اند کم و بیش حکمت و فلسفه رواج داشته است. (بین النهرین)
- ۷- در اوپانیشادها که شامل متون متعدد ..... است، حکایت از تفکر در مسائل بنیادین دارد. (هندو)
- ۸- گاتا ها که سروده های ..... است، حکایت از تفکر در مسائل بنیادین هستی دارد. (زرتشت)
- ۹- نخستین مجموعه ها یا قطعه هایی که به زبان فلسفی نگاشته شده یا جنبه فلسفی در آنها غلبه داشته، از ..... به یادگار مانده است. (یونان باستان)
- ۱۰- در یونان باستان، دانش فلسفه شکل گرفت و تفسیر جهان با روش ..... رایج شد. (عقلانی)
- ۱۱- زادگاه فلسفه یونانی بخشی بود از سرزمین یونان باستان، واقع در غرب آسیای صغیر که ..... نامیده می شد. (ایونیا)
- ۱۲- آنچه ذهن نخستین اندیشمندان یونان را به خود مشغول می کرد، دگرگونی هایی بود که در ..... رخ می داد. (جهان طبیعت)
- ۱۳- در زمان سقراط بود که لفظ ..... بر سر زبان ها افتاد. (فلسفه)
- ۱۴- مورخان فلسفه، ..... را نخستین اندیشمند یونانی می دانند که اندیشه های فلسفی مشخصی داشته است. (تالس)
- ۱۵- از نظر تالس عنصر اولیه و پایه و اساس سایر چیزها ..... است. (آب)

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

۱۶- فیثاغورس همانطور که پایه گذار ..... است، یکی از پایه گذاران فلسفه نیز محسوب می شود. (ریاضی و هندسه)

۱۷- فیثاغورس، ریاضیات را به گونه ای خاص با فلسفه و ..... درهم آمیخت. (عرفان)

۱۸- به نظر فیثاغورس، اصول ..... عناصر اولی همه موجودات هستند. (اعداد)

۱۹- از نظر ..... ستیزه و جنگ دائمی، منشا پیدایش موجودات مختلف است. (هراکلیتوس)

۲۰- پارمنیدس، فلسفه خود را به صورت ..... عرضه کرده است. (شعر)

۲۱- پارمنیدس برای اولین بار به مفهوم بودن و ..... که از مفاهیم اساسی فلسفه هستند، به روشنی دست یافت. (شدن)

۲۲- از نظر پارمنیدس، هستی و وجود، حقیقتی ..... دارد نه در حال حرکت و شدن. (ثابت)

۲۳- آشفته‌گی فکری ناشی از اختلاف نظر نخستین اندیشمندان یونان موجب ظهور گروهی به نام ..... شد که منکر حقیقت و توقعیت بودند. (سوفیست‌ها)

۲۴- سوفیست‌ها به جای رسیدن .....، پیروزی بر رقیب را هدف اصلی خود قرار دادند. (حقیقت)

۲۵- سوفسطائیان به جای آموزش علوم، به فن ..... روی آوردند. (سخنوری)

- گزینه درست را انتخاب کنید.

۱- فیثاغوریان اصل اشیاء را چه می دانستند.

(۱) آب (۲) آتش (۳) اعداد (۴) ماده نامتعیین

۲- فیثاغورس واژه ..... به معنایی که امروزه رایج است و واژه ..... را برای جهان برای نخستین بار استفاده کرد.

(۱) تئوری - کیهان (۲) کیهان - تئوری (۳) فلسفه - تئوری (۴) فلسفه - کیهان

۳- مفاد کدام عبارت، بیانگر نظر خاص پارمنیدس است؟

۱- جهان امری ثابت و یگانه نیست و تحولی در کار است

۲- هستی و وجود حقیقتی ثابت دارد، نه در حال حرکت و شدن

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

۳- جهان امری ثابت و یگانه نیست و تحولی در کار نیست

۴- هستی و وجود حقیقتی ثابت ندارد و در حال حرکت و شدن

سوال های جورکردنی:

د- عبارات سمت راست را به سمت چپ ارتباط دهید .

۱- آب اولین عنصر و پایه تمام چیزهاست	فیثاغورس
۲- اصول اعداد عناصر اولیه تمام موجودات است	پارمنیدس
۳- همه چیز در جهان در حرکت است	هراکلیتوس
۴- جهان هستی امری واحد و ثابت است	تالس
- ۱-تالس   ۲- فیثاغورس   ۳- هراکلیتوس   ۴- پارمنیدس

- به سوال های زیر پاسخ کوتاه بدهید.

۱- چهار تن از نخستین فیلسوفان یونان باستان را ذکر کنید.

تالس / فیثاغورس / هراکلیتوس / پارمنیدس

۲- نخستین تمدن ها و سرزمین های باستانی که فلسفه و حکمت در آن ها رواج داشته را نام ببرید.

ایران باستان، تمدن چین، هند، بین النهرین و مصر

۳- عبارت « در یک رودخانه نمی توان دو بار شنا کرد » از کیست و مربوط به کدام نظریه اوست؟

هراکلیتوس - تغییر و تحول دائمی جهان

۴- فیثاغورس و پیروانش چه چیزی را عنصر اصلی و اولیه موجودات و اشیاء می دانند؟

اصول ریاضی درباره تمام موجودات صادق است و اعداد و اصول اعداد همان عناصر اولیه همه موجودات است

۵- در آغاز شکل گیری فلسفه کدام مساله بیش از هر چیزی ذهن اندیشمندان نخستین را به خود مشغول می

داشت؟ دگرگونی ها و تغییر و تحولاتی که پیوسته در جهان طبیعت رخ می داد

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

۶- آراء و نظریات گوناگون و متضاد دانشمندان در یونان باستان چه نتیجه ای در پی داشت؟

نوعی تشویش و نگرانی بر مردم غالب شد و نسبت به دانش و اندیشه بی اعتمادی به وجود آمد.

- به سوال های زیر پاسخ کامل بدهید.

۱- چرا از سرزمین یونان به عنوان مهد تفکر فلسفی یاد می کنند ؟ چون نخستین مجموعه ها یا قطعه هایی که به زبان فلسفی نگاشته شده یا جنبه فلسفی در آنها غلبه داشته ، از یونان باستان به یادگار مانده است

۲- زادگاه فلسفه یونان در کجاست و از چه زمانی آغاز شد ؟ بخشی از سرزمین یونان باستان واقع در غرب آسیای صغیر (کشور ترکیه کنونی) که ایونیا نامیده می شد

۳- چرا تالس عقیده داشت که آب اولین عنصر و پایه و اساس سایر اشیا است ؟ زیرا او می دید که آب در درجات بالا بخار می شود و در درجات بسیار پایین منجمد و سخت می گردد و وقتی بصورت باران می آید گیاهان از زمین می رویند . پس اینها هم حتما شکل دیگری از آب هستند

۴- دلایل شهرت هراکلیتوس در تاریخ فلسفه چیست ؟ وحدت اضداد که وجود این اضداد جهان را می سازد و دیگر اینکه جهان دایما در حال تغییر و تحول است

۵- چرا سوفیست ها نظریات اندیشمندان و جهان شناسان باستان را بیهوده می دانستند؟

به این دلیل که سخنان آن ها با یکدیگر متضاد است و آنان نتوانسته اند تفسیر درستی از جهان به دست آورند.

۶- کدام سرزمین مهد تفکر فلسفی است و چرا؟ یونان باستان زیرا نخستین مجموعه ها و قطعه هایی که به زبان فلسفی نگاشته شده یا جنبه فلسفی در آن ها غلبه داشته از یونان به یادگار مانده است و در آنجا دانش فلسفه شکل گرفت و تفسیر جهان به روش عقلانی رایج شد.

۷- نظریه وحدت اضداد هراکلیتوس را با مثال توضیح دهید؟ او عقیده داشت اموری که با هم ضد هستند می توانند با یکدیگر جمع شوند، مثلا دامنه کوه هم سربالایی دارد و هم سرپایینی یا شب و روز و خیر و شر، وجود و ترکیب این اضداد است که جهان را می سازد و گریزی از ستیز و تضاد نیست.

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

درس پنجم: زندگی بر اساس اندیشه (تهیه کننده: گیتی داودی، منطقه ۲)

- صحیح یا غلط بودن عبارت های زیر را مشخص کنید.

- ۱- سقراط روش بحث ثابتی داشت. **ص**
- ۲- جامعه آتن در زمان سقراط متاثر از اندیشه های سوفسطاییان بود. **ص**
- ۳- سقراط در دفاعیه خود در دادگاه گفت: من دانای حقیقی هستم. **غ**
- ۴- ملتوس در پایان از دادگاه برای سقراط درخواست مجازات بخشش نمود. **غ**
- ۵- پیام سروش معبد دلفی این بود " داناترین مردم سقراط است ". **ص**
- ۶- ملتوس نماینده متهم کنندگان سقراط بود. **ص**
- ۷- به عقیده سقراط فضیلت ثروت نمی آورد. **غ**

- جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.

- ۱- مبارزه سقراط با مغالطه گران و سوفیست ها توسط ..... به تصویر کشیده است. **افلاطون**
- ۲- دفاعیه سقراط در اصل ..... بود که همه اصول زندگی سقراط را دربر داشت. **بیانیه ای فلسفی**
- ۳- به نظر سقراط دانای حقیقی فقط ..... است. **خدا**
- ۴- از نظر سقراط کسی که به راه ..... دست یافت، هرگز نباید از ..... هراسی به دل راه دهد

درستی - خطر

- ۵- جرم اصلی سقراط این است که ..... که همه به آن ها معتقدند انکار می کند و از ..... جدید سخن می گوید. **خدایانی - خدایی**
- ۶- جامعه آتن در زمان سقراط متاثر از اندیشه های ..... بود. **سوفسطائیان**

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

- گزینه درست را انتخاب کنید.

۱- ملتوس در دادگاه سقراط را به چه جرمی متهم کرد؟

(۱) سخن گفتن از خدایی جدید و نافرمانی از سروش دلفی

(۲) فاسد کردن جوانان و رشوه خواری

(۳) فاسد کردن جوانان و نافرمانی از سروش معبد دلفی

(۴) سخن گفتن از خدای جدید و گمراهی جوانان

۲- کدام مورد از نظر سقراط بیانگر راز پیام سروش دلفی بود؟

(۱) داناترین مردم سقراط است

(۲) به ما بنمایاند که تا چه پایه نادانیم

(۳) اینکه مردم آن ها را بسیار دانا می دانستند

(۴) کسانی که بیشتر به دانایی شهره بودند نادان تر بودند

- عبارات سمت راست را به سمت چپ ارتباط دهید.

الف) نماینده متهم کنندگان سقراط ۱- خدا

ب) دانای حقیقی ۲- افلاطون

ج) شاگرد برجسته سقراط ۳- دفاعیه سقراط

د) بیانیه فلسفی ۴- ملتوس

الف (ملتوس) ب (خدا) ج (افلاطون) د (دفاعیه سقراط)

- به سوال های زیر پاسخ کوتاه دهید.

۱- چهره برجسته تاریخ فلسفه کیست؟ سقراط

۲- پرچم دار علم و فضیلت در جامعه یونان کدام فیلسوف است؟ سقراط

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

۳- به نظر افلاطون در جامعه یونان سقراط عمر خود را صرف چه اموری کرد؟ اصلاح جامعه و شناساندن افکار مغالطه آمیز سوفیست ها

۴- چرا سقراط علیه سوفسطاییان قیام کرد؟ برای احیای تفکر عقلانی و استواری فضیلت

۵- دو مسئله از مسائل اساسی که سقراط به هنگام گفتگو با مردم در میان می گذاشت را نام ببرید؟
خداشناسی ، اخلاق ، سیاست و اجتماع

۶- پیام سروش معبد دلفی چه بود ؟ هیچ کس داناتر از سقراط نیست

- به سوال های زیر پاسخ کامل بدهید.

۱- روش سقراطی چگونه روشی بود؟ در روش سقراطی وقتی کسی داوطلب پاسخ می شد با توجه به پاسخ او سوال دیگری طرح می کرد به طوری مخاطب و پاسخ دهنده را به حقیقت می رساند و آن چه را که حق بود از زبان پاسخ دهنده به دست می آورد این روش گفتگو و پرسش و پاسخ که سقراط به کار می گرفت به تدریج به روش سقراطی شهرت یافت.

۲- در نظر سقراط رابطه ثروت و فضیلت چگونه است؟ ثروت فضیلت نمی آورد بلکه از فضیلت است که ثروت و هر چه که برای فرد و جامعه سودمند است به دست می آید.

۳- ملتوس در دادگاه سقراط را به چه جرمی متهم کرد؟ خدایانی را که همه به آن ها اعتقاد دارند انکار می کند و از خدایی جدید سخن می گوید با افکار خود جوانان را گمراه می سازد و آن ها را از دین و آیین پدرانشان بر می گرداند.

۴- سرانجام محاکمه سقراط چه بود؟ ملتوس برای ادعای خود شواهدی ذکر کرد و در پایان از دادگاه برای سقراط درخواست مجازات مرگ نمود.

۵- سقراط وجود خداوند را چگونه اثبات کرد؟ این افترا که من منکر خدا باشم وارد نیست آیا ممکن است که کسی صفات و امور مربوط به انسان را بپذیرد اما منکر وجود خدا باشد ؟ آیا کسی پیدا می شود که علم و قدرت و عدالت فوق بشری را قبول داشته باشد ولی وجود خدا را منکر شود؟

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

درس ششم: امکان معرفت (تهیه کننده: گیتی داودی، منطقه ۲)

- صحیح یا غلط بودن عبارت های زیر را مشخص کنید.

- ۱- یکی از ویژگی های انسان توانایی شناختن است. **ص**
- ۲- معرفت شناسی همیشه جزئی از فلسفه بوده است. **ص**
- ۳- شناخت ما از جهان امری است که به تدریج حاصل نمی شود. **غ**
- ۴- معنا و مفهوم معرفت و شناخت روشن نیست و نیاز به تعریف دارد. **غ**
- ۵- شکی نیست که ما موجودی هستیم که از خود و جهان پیرامون خود شناختی داریم. **ص**
- ۶- سوفیست ها معتقدند که انسان توانایی رسیدن به حقیقت را ندارد. **ص**

- جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.

- ۱- معرفت شناسی بخشی از ..... است که به پدیده ..... می پردازد. **فلسفه - شناخت**
- ۲- علی رغم گستردگی شناخت ما از جهان و خود ، شناخت ما ..... است. **بسیار محدود**
- ۳- انسان با اشیاء و پدیده های پیرامون خود از طریق ..... ارتباط برقرار می کند و از آن ها استفاده می کند. **شناخت**
- ۴- شکاکیت ..... یعنی شک در اصل دانستن و همه دانسته ها. **مطلق**
- ۵- در گذشته برخی از مباحث معرفت شناسی در ضمن مباحث ..... طرح می شد. **فلسفی**

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

- گزینه درست را انتخاب کنید.

۱- شناخت آدمی به هیچ وجه یک امر..... نیست

۱-کامل ۲- تدریجی ۳- بدیهی ۴- محدود

۲- معرفت شناسی چیست؟

۱- همان فلسفه اولی است که به خود پدیده شناخت می پردازد.

۲- دیدگاه فیلسوفان در باره هستی، جهان و انسان است.

۳- مباحثی است که امروزه در ضمن مباحث فلسفی مطرح می شود.

۴- بخشی از فلسفه است که به خود پدیده شناخت می پردازد.

۳- کدام مورد عبارت زیر را به نحو درستی کامل می کند؟

«معرفت شناسی بخشی از فلسفه است که به ..... می پردازد»

۴- اعتبار روش تجربی ۲- وجود و هستی موجودات ۳- پدیده شناخت ۴- فلسفه هر علم

- به سوال های زیر پاسخ کوتاه بدهید.

۱- انسان ها چگونه در مسیر شناخت قرار می گیرند؟ با عمل آموختن و یادگیری

۲- کدام امر سبب شد فیلسوفان بیشتری در دوره جدید به معرفت شناسی بپردازند؟ توجه ویژه کانت به

شناخت

۳- توجه ویژه کانت، فیلسوف قرن هجدهم آلمان، به شناخت چه تاثیری بر شاخه معرفت شناسی فلسفه گذاشت؟ سبب شد که شاخه معرفت شناسی فلسفه رشد بیشتری کند و فیلسوفان بیشتری در دوره جدید بدان بپردازند.

۴- کدام دانش بخشی از فلسفه است که به پدیده شناخت می پردازد؟ معرفت شناسی

۵- منظور از شکاکیت مطلق چیست؟ شک در اصل دانستن و همه دانسته ها

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

- به سوال های زیر پاسخ کامل بدهید.

۱- دانش بشر به چند صورت پیشرفت می کند؟ از طریق حل مجهولات و دست یابی به اطلاعات جدید در مورد عناصر و پدیده های جهان و گشودن شاخه های جدید دانش. از طریق پی بردن به اشتباهات گذشتگان و تصحیح آنها

۲- آیا شکاکیت مطلق امکان پذیر است؟ چرا؟ خیر. شکاکیت مطلق، یعنی شک در اصل دانستن و همه دانسته ها، امکان پذیر نیست و اگر کسی چنین نظری بدهد، گرفتار یک تناقض شده و همین نظر او با شک مطلق سازگار نیست.

۳- آیا ما میتوانیم اشیا و موجودات جهان را بشناسیم و به آنها علم پیدا کنیم؟ بله، امکان معرفت یک امر بدیهی و روشن است و نیازی به تحقیق و پیدا کردن دلیل ندارد همین که ما با طرف مقابل خود صحبت میکنیم، یا لیوان آبی را بر میداریم و می نوشیم، یا از عمل کسی خوشحال یا عصبانی میشویم، گویای آن است که ما به امکان شناخت خود پی برده ایم. آری اگر رفتاری غیر از این از ما سر می زد، می توانستیم بگوییم که در توانایی دانستن خود شک داریم.

۴- آیا در امر شناخت احتمال خطا وجود دارد؟ بله؛ گاهی متوجه میشویم که بعضی از دانسته های ما درست نبوده و دچار خطا شده ایم. همچنان که گاهی متوجه میشویم که افراد مختلف درباره موضوع واحد نظرها و باورهای متفاوت دارند و ما میکوشیم که بدانیم از میان آن نظرهای متفاوت کدام درست و کدام غلط است

۵- «معرفت شناسی» را تعریف کنید؟ معرفت شناسی بخشی از فلسفه است که به پدیده شناخت می پردازد و میکوشد به پرسش هایی درباره ابعاد گوناگون شناخت پاسخ دهد. معرفت شناسی همیشه جزئی از فلسفه بوده است. هنگامی که یلسوفی درباره موضوعاتی مانند هستی، جهان و انسان می اندیشد، ناگزیر درباره خود اندیشیدن و شناخت نیز دیدگاهی دارد

۶- وقتی می گوییم دانش ما درباره کیهان و سیاره ها پیوسته در حال تکمیل است منظور چیست؟ یعنی منجمان به تدریج ستارگان و سیارات بیشتری را شناسایی کرده اند و انتظار دارند که در آینده نیز کرات دیگری را بشناسند.

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

درس هفتم: ابزارهای شناخت (تهیه کننده: رویا اسکندری، منطقه ۹)

- صحیح یا غلط بودن عبارت های زیر را مشخص کنید.

- (۱) ما با کمک عقل خود با عالم طبیعت آشنا می شویم و بسیاری از موجودات و ویژگی های آنها را می شناسیم. **غ**
- (۲) فلسفه از جمله علمی است که دانستنی های آن از طریق حواس و تجربه به دست می آید. **غ**
- (۳) عقل می تواند بدون استفاده از یافته های تجربی و صرفا با تفکر و چینش استدلال به حقایق برسد. **ص**
- (۴) معرفت شهودی از معارفی است که بدون استفاده از تجربه و آزمایش و بدون استدلال عقلی در قلب تجلی می کند. **ص**
- (۵) پیامبر، قرآن کریم را از طریق وحی دریافت کرده و با اندکی تصرف آن را به دیگران منتقل می کند. **غ**

- گزینه درست را انتخاب کنید.

۱- با کدام ابزار می توان بی واسطه به حقایق دست یافت؟

الف) قلب **ب**)عقل ج) حس د) تجربه

۲- معرفت شهودی چگونه حاصل می شود؟

الف) تقویت ایمان **ب**) تهذیب نفس ج) کمال طلبی د) همه موارد

۳- چند جمله از جملات زیر غلط است؟

۱- عارف ممکن است در همین دنیا آخرت را شهود کند.

۲- معرفت شهودی از راه چشم است.

۳- معرفت شهودی با واسطه است.

۴- معرفت شهودی با استدلال عقلی به دست می آید.

الف) دو جمله **ب**) یک جمله ج) سه جمله د) چهار جمله

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

۴- دریافت کننده وحی چه کسانی هستند؟

الف) فقط پیامبران (ب) امامان و پیامبران (ج) عارفان و پیامبران (د) عارفان و پیامبران و امامان

۵- بیت (همت حافظ و انفاس سحرخیزان بود***) که ز بند غم ایام نجاتم دادند) ناظر بر چه معرفتی است؟

الف) عقل (ب) وحی (ج) حس (د) شهود

۶- با استفاده از چه ابزاری می‌توانیم با طبیعت آشنا شده و بسیاری از موجودات و ویژگی‌های آن‌ها را بشناسیم؟

الف) حس (ب) عقل (ج) وحی (د) شهود

- از میان مفاهیم داده شده، پاسخ صحیح را انتخاب و حرف آن را در کنار تنه سوال بنویسید (یک پاسخ اضافی است).

(۱) راه شناخت تمایزها و تفاوت‌های اشیا. (ج) حس الف) عقل

(۲) طریقه پی بردن به این قاعده که اشیا خود به خود به وجود نمی‌آید. الف) عقل (ب) وحی

(۳) معرفتی که سبب می‌شود انسان بی‌واسطه به حقایق برسد. (د) قلب (ج) حس

(۴) از راه‌های شناخت که مخصوص پیامبران است. (ب) وحی (د) قلب

(و) تجربه

- جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.

(۱) شناخت تمایزها و تفاوت‌های اشیا این امکان را به انسان می‌دهد که به کمک ..... خود از اشیا متفاوت، استفاده‌های مختلف بکند. عقل

(۲) یکی از نشانه‌های ارزش و اعتبار شناخت حسی، توانایی حس در شناخت ..... و ..... است. تفاوت ها- تمایزها

(۳) از اولین دانشمندانی است که مبانی علوم تجربی را پایه‌گذاری کرد، ..... بود. ارسطو

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

۴) بسیاری از دانستنی‌های ریاضی که انسان به آن دست یافته از قبیل دانش‌هایی است که به آن ..... می‌گوییم. **شناخت عقلی**

۵) اینکه انسان بتواند علاوه بر عالم طبیعت، سایر عوالم را مشاهده کند و وجود فرشتگان را دریابد، مشاهداتی است که از نوع ..... است و از راه ..... به دست نمی‌آید. **شهود قلبی - چشم**

- به سوال های زیر پاسخ کوتاه دهید.

۱) یکی از تلاش‌های فیلسوفان در زمینه ابزار شناخت چیست؟

(پاسخ: در وجود انسان ابزارهایی برای شناخت وجود دارد و فیلسوفان تلاش می‌کنند، این ابزارها را شناسایی کرده و قلمرو کاربرد آن‌ها را معین نمایند.)

۲) ما به کمک حواس پنج‌گانه با چه چیزهایی آشنا می‌شویم؟

(پاسخ: با عالم طبیعت آشنا می‌شویم و بسیاری از موجودات و ویژگی‌های آن‌ها را می‌شناسیم.)

۳) یکی از نشانه‌های ارزش و اعتبار شناخت حسی چیست؟

(پاسخ: توانایی حس در شناخت تفاوت و تمایزهاست.)

۴) ابزارهای شناخت را نام ببرید و بنویسید چه موجوداتی از آن‌ها استفاده می‌کنند؟

(پاسخ: حس: این ابزار مشترک بین انسان و حیوان است.

عقل: ابزار یا قوه تفکر در آدمی است.

قلب و وحی الهی (برترین شهود): مخصوص پیامبران)

۵) چه زمانی دانشمند قاعده‌های عقلی شناخت تجربی را در نظر دارد؟

(پاسخ: هنگام بررسی داده‌های حسی)

۶) ابن سینا در گسترش کدام اندیشه‌های ارسطو تاملات عمیقی کرد؟

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

(پاسخ: وی در گسترش اندیشه‌های ارسطو درباره قانون علیت و ابعاد مختلف آن تاملات عمیقی کرد و توضیحاتی بیان نمود که همچنان قابل استفاده است.)

۷) دانستنی‌های دانش فلسفه چگونه به دست می‌آیند؟ مثال بزنید.

(پاسخ: دانستنی‌های دانش فلسفه از طریق حواس و تجربه به دست نمی‌آیند، بلکه از طریق تعقل محض می‌توان به آن‌ها رسید مثل ذات و صفات خداوند.)

۸) معرفت شهودی را تعریف کنید؟

(پاسخ: قلب یا دل یکی دیگر از ابزارهای معرفت انسان است که می‌تواند بی‌واسطه به حقایق برسد و معرفت کسب کند. معرفتی که از این طریق به دست می‌آید معرفت شهودی نامیده می‌شود.)

۹) معرفت شهودی چگونه حاصل می‌شود؟

(پاسخ: این معرفت از طریق تقویت ایمان و تعالی بخشیدن به نفس و تهذیب آن و کمال‌طلبی همراه با عبادات خالصانه، به تدریج و گام به گام حاصل می‌شود.)

۱۰) اینکه می‌گوییم معرفت شهودی، یک معرفت بی‌واسطه است، به چه معناست؟

(پاسخ: معرفت شهودی بی‌واسطه است، یعنی بدون استفاده از تجربه و آزمایش و بدون استدلال عقلی در قلب تجلی می‌کند.)

۱۱) برای دریافت معرفت شهودی، چه اموری ضروری هستند؟

(پاسخ: برای دریافت چنین معرفتی سیر و سلوک و تهذیب نفس ضروری است.)

۱۲) چرا معرفت شهودی را به این نام، نامیده‌اند؟

(پاسخ: اینگونه شناخت را بدان جهت شهودی می‌گویند که قلب انسان حقیقت را چنان درمی‌یابد که گویا چشم می‌بیند.)

۱۳) آیا شناخت حسی قابل اطمینان است؟ توضیح دهید.

(پاسخ: گرچه گاهی در شناخت حسی خطا رخ می‌دهد اما این شناخت به قدری برای ما معتبر است که بر پایه آن زندگی می‌کنیم و از اشیای طبیعی بهره می‌بریم و نیازهایمان را برطرف می‌کنیم.)

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

- به سوالات زیر پاسخ کامل بدهید.

(۱) شناخت تمایزها و تفاوت‌های اشیا چه امکانی را به انسان می‌دهد؟ مثال بزنید.

(پاسخ: این شناخت به ما انسان‌ها این امکان را می‌دهد که به کمک عقل خود از اشیای متفاوت، استفاده‌های مختلف کنیم مثلاً اگر در مقابل ما یک لیوان آب . یک ظرف غذا باشد برای رفع

تشنگی لیوان آب را برمی‌داریم و برای رفع گرسنگی به سراغ ظرف غذا می‌رویم. این عمل به ما می‌فهماند که ما در تشخیص لیوان آب و ظرف غذا اشتباه نکرده‌ایم.)

(۲) نظر ابن سینا در رابطه با قانون علیت را بیان کنید؟

(پاسخ: ابن سینا توضیح داد که قانون علیت از تجربه و آزمایش به دست نمی‌آید، بلکه برعکس، خودش پایه و اساس هر تجربه‌ای است. این قانون یکی از قواعد اولیه تعقل است که انسان در شناخت هر پدیده‌ای از آن استفاده می‌کند.)

(۳) نیروی عقل، توانایی شناسایی کدام حالات را دارد؟ مثال بزنید.

(پاسخ: نیروی عقل، علاوه بر استفاده از حواس بیرونی، مانند چشم و گوش، می‌تواند حالات درونی نفس مانند شادی، درد، محبت، دشمنی و ... را شناسایی کند و درباره آن‌ها نظر دهد. مثلاً انسان می‌تواند به کمک عقل خود، علل پیدایش شادی و افسردگی را کشف کند و درباره آن‌ها توضیح دهد.)

(۴) انسان با قوه عقل چه حقایقی را می‌تواند درک کند؟

(پاسخ: انسان دارای قوه عقل است که با آن تفکر و تعقل می‌کند. او با کمک این قوه می‌تواند حقایقی را درک کند که توانایی درک آن از راه احساس ممکن نیست. این حقایق، هم می‌تواند امور محسوس و طبیعی را شامل شود و هم امور غیر محسوس و غیر طبیعی را در بر می‌گیرد.)

(۵) شناخت تجربی را تعریف کنید.

(پاسخ: عقل با کمک حواس و تحلیل عقلانی یافته‌های حسی می‌تواند به بسیاری از اسرار و رموز طبیعت پی ببرد و قوانین طبیعی را بشناسد. این نوع شناخت را که عقل با همکاری حس به دست می‌آورد، شناخت تجربی می‌گوییم.)

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

۶) شناخت عقلی بر سه قاعده عقلی مهم استوار است، آن‌ها را با مثال نام ببرید؟

الف- پدیده‌ها خود به خود پدید نمی‌آیند، بلکه هر پدیده‌ای نیازمند علت است.

ب- هر پدیده علتی ویژه دارد و از هر چیزی، هر چیزی پدید نمی‌آید.

ج- طبیعت همواره یکسان عمل می‌کند.

به طور مثال، آب، همواره خواص خود را دارد و اینگونه نیست که یک روز فلان خاصیت را داشته باشد و روز دیگر نداشته باشد.

۷) شناخت عقلی را با ذکر مثال تعریف کنید؟

(پاسخ: عقل قادر است بدون استفاده از یافته‌های تجربی و صرفاً با تفکر و چینش استدلال، به حقایقی برسد و دانش‌هایی را پایه‌گذاری کند. به این قبیل دانش‌ها، شناخت عقلی می‌گوییم. بسیاری از دانستنی‌های ریاضی از این قبیل هستند.)

۸) عارف و سالک الی الله ممکن است با معرفت شهودی چه چیزهایی را مشاهده کند؟

(پاسخ: عارف و سالک الی الله ممکن است بتواند در همین دنیا، آخرت را مشاهده کند. علاوه بر عالم طبیعت، سایر عوالم را مشاهده نماید و وجود فرشتگان را هم واقعا بیابد. این قبیل مشاهدات از نوع شهود قلبی است و از راه چشم به دست نمی‌آید.)

۹) شهود و حیانی چگونه صورت می‌گیرد؟

(پاسخ: یکی از شهودهای قلبی، وحی الهی است. این شهود ویژه پیامبران است و خداوند از طریق وحی و به واسطه پیامبران، معارفی را در اختیار بشر قرار می‌دهد که به آن معارف و حیانی می‌گویند.)

۱۰) ما چگونه می‌توانیم به بسیاری از حقایق آگاه شویم؟

(پاسخ: قرآن کریم نمونه‌ای از کلام الهی است که خداوند از طریق وحی بر قلب آخرین پیامبر خود نازل کرده است. ما با تامل و تدبیر در قرآن و به میزان توانایی و همت خود می‌توانیم از بسیاری از حقایق آگاه شویم.)

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

(۱) معارف و حیانی و شهود عرفانی را باهم مقایسه کرده و آن‌ها را به جهت تفاوت، تفکیک کنید.

پاسخ:

معارف و حیانی	شهود عارفانه
۱- معرفت و حیانی نازل شده از جانب خداست.	۱- شهود عارفانه مشاهده قلبی خود عارف است.
۲- معرفت و حیانی متناسب با علم و حکمت خداوند است.	۲- شهود عارفانه به اندازه ظرفیت و توان عارف است.
۳- در معرفت و حیانی چه در مرحله دریافت و چه در مرحله حفظ و نگهداری در ذهن و چه در مرحله بیان خطایی صورت نمی‌گیرد.	۳- در مرحله حفظ و نگهداری در حافظه و در مرحله توضیح و شرح آن ممکن است خطایی صورت گیرد.
۴- هدف هدایت مردم است.	۴- به همه می‌تواند تعلق بگیرد.
۵- مختص پیامبران است.	

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

درس هشتم: نگاهی به تاریخچه معرفت (تهیه کننده: مرجان شکری، حمید محققی،
منطقه ۱۸)

- صحیح یا غلط بودن عبارات زیر را مشخص کنید.

- ۱- فرانسیس بیکن، دکارت، کانت و هگل، از فیلسوفان دوره یونان باستان هستند. غ
- ۲- هراکلیتوس معتقد بود که ما وجود حرکت در این جهان را از طریق عقل درک می کنیم. غ
- ۳- مسئله شناخت بیش از هر چیزی مورد توجه دانشمندان پیش از سقراط بود. غ
- به نظر پروتاگوراس، حقیقت همان چیزی است که حواس هر کس به آن گواهی می دهد. ص
- ۵- ارسطو تنها استدلال های تجربی محض را معتبر می دانست. غ
- ۶- افلاطون به شهود قلبی معتقد بود و می گفت ارسطو آن عالم برتر را شهود کرده است. غ
- ۷- از نظر دکارت، عقل انسان به طور ذاتی معرفت هائی دارد که از تجربه به دست نیامده اند. ص
- ۸- کانت معتقد است مفاهیم زمان و مکان و علیت، فطری هستند. غ
- ۹- فارابی و ابن سینا، معرفت شهودی را نیز در تبیین های فلسفی خود وارد می کردند. غ
- ۱۰- ملاصدرا پایه بحث های علمی و فلسفی خود را بر کشف و شهود استوار کرد. غ

- جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.

۱- اولین کسانی که درباره شناخت انسان و ارزش و اعتبار آن نظر داده اند، متفکرین پیش از ..... بودند.

سقراط

۲- سوفسطائیان به سبب اختلاف نظرها و مغالطه هایی که خودشان به کار می بردند، اصل ..... را زیر سوال

می بردند. امکان شناخت

۳- افلاطون به جهانی برتر از جهان طبیعت معتقد بود و آن را ..... نامید.

عالم مُثُل (عالم مثال)

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

- ۴- ارسطو با تدوین ..... تلاش کرد مانع رشد سفسطه در جامعه شود. **منطق**
- ۵- معرفت فلسفی متکی بر ..... است و بدون آن فلسفه اساساً وجود ندارد. **استدلال عقلی**
- ۶- همه ی فلاسفه ی مسلمان هر سه ابزار حس و عقل و ..... را معتبر می دانستند. **قلب**
- ۷- فارابی و ابن سینا برای شناخت و حیانی هم اعتبار خاص قایل بودند و آنرا یکی از راه های شناخت می دانستند که اختصاص به ..... دارد. **پیامبران**
- ۸- ملاصدرا احکام عقل و دین را در تعارض با هم نمی بیند که در کتاب ..... به این پیوند اشاره دارد. **اسفار**
- ۹- به نظر بیکن فیلسوفان گذشته با دنباله روی از ..... بیشتر بر استدلال عقلی تکیه کرده بودند. **ارسطو**
- ۱۰- در دوره ی جدید اروپا که با پیشگامی بیکن و دکارت آغاز شد مساله ی ..... در کانون مباحثات فلسفی اروپا قرار گرفت. **معرفت شناسی**
- ۱۱- دکارت برعکس بیکن معتقد بود عقل انسان بطور ..... معرفتهایی دارد که از تجربه بدست نیامده اند. **ذاتی (فطری)**
- ۱۲- فیلسوفانی که گزاره های غیر تجربی را بی معنا می دانستند ..... بودند. **پوزیتیویست**
- ۱۳- فلاسفه ای که معتقد بودند شناخت هر فرد متناسب با ویژگیهای خود بوده و با شناخت افراد دیگر متفاوت است در معرفت شناسی به ..... معتقد بودند. **نسبی گرایی**
- ۱۴- فلاسفه ای که معتقد بودند مفید بودن به معنای درست بودن است ..... منامیده می شوند. **پراگماتیست**
- ۱۵- ویلیام جیمز و هانری برگسون، از تجربه گرایانی هستند که به شهود عرفانی و ..... نیز معتقد بودند. **تجربه دینی**

- گزینه مناسب را از میان کلمات داخل پرانتز انتخاب کنید.

۱- شیخ اشراق و ملاصدرا از فیلسوفان (۱: جهان اسلام و ایران ۲: قرون وسطی) هستند.

۱: جهان اسلام و ایران

۲- فیلسوفی که با تدوین علم منطق گامی مهم در روش های رسیدن به شناخت معتبر برداشت، (۱: سقراط ۲: ارسطو) بود. **۲: ارسطو**

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

۳- اوگوست کنت، موسس مکتب (۱: نسبی گرائی ۲: پوزیتیویسم) بود. ۲: پوزیتیویسم

۴- بطور کلی این امکان برای انسانها وجود دارد که به شناخت های یکسانی برسند .

(۱) نسبی گرایان (۲) فیلسوفان مسلمان

۵- هدف انسان نباید کشف واقعیت باشد بلکه نیازمند باورهایی هستیم که سودمندی خود را نشان دهند.

(۱) پوزیتیویسم (۲) پراگماتیسم

- به سوال های زیر پاسخ کامل بدهید.

۱ - نظر افلاطون را درباره ی اعتبار حس و عقل توضیح دهید .

به نظر افلاطون شناخت عقلی بسیار مضمین تر از شناخت حسی است و اموری را که عقل درک می کند ارزش برتری دارد . به نظر او عقل می تواند جهانی برتر از طبیعت را بشناسد و برای آن استدلال ارایه نماید . او نام این جهان برتر را عالم مثل نامید .

۲- آیا فارابی وابن سینا علاوه بر عقل سایر ابزارهای معرفت را معتبر می دانستند ؟ توضیح دهید .

بله . آنها علاوه بر عقل برای حس نیز اعتبار قایل بودند. همچنین برای شناخت وحیانی هم اعتبار خاص قایل بودندو آنرا یکی از راه های شناخت می دانستند که اختصاص به پیامبران دارد . آنها همچنین نیم نگاهی به معرفت شهودی داشتند اما آن ها را در تبیین فلسفی خود وارد نمی کردند.

۳ - جایگاه عقل و شهود در دیدگاه سهروردی را شرح دهید .

سهروردی بر معرفت شهودی تاکید بسیار کرد و کوشید آنچه را که از طریق اشراق و بصورت الهامات شهودی بدست آورده بود تبیین استدلالی کند .

۴- رابطه عقل و وحی را از نظر ملاصدرا توضیح دهید.

پاسخ: از نظر ملاصدرا پیوند مستحکمی میان فلسفه و معرفت وحیانی وجود دارد و نه تنها تضاد و تناقضی میان داده های مستدل و یقینی عقل و معارف وحیانی وجود ندارد؛ بلکه عقل و وحی تایید کننده ی یکدیگرند.ص

۶۲

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

۵- تاثیرات جان لاک بر فیلسوفان پس از خود را شرح دهید

بخاطر تاکید جان لاک بر تجربه گرایی دانشجویان و پژوهشگران به علوم تجربی توجه بیشتری کردند و زمینه ساز پیشرفت های علمی گردید .

۶ - نظر کانت را درباره اعتبار تجربه و عقل توضیح دهید.

پاسخ: از نظر کانت هم حس و تجربه و هم عقل دارای اعتبار است و به نظر او معرفت حاصل همکاری عقل و حس است. به نظر او قوه ادراکی انسان تصوراتی مانند زمان و مکان و علیت ر در نزد خود دارد و آنها را از راه حس و تجربه به دست نمی آورد. انسان آنچه را که از طریق حس به او می رسد، در قالب این مفاهیم درک می کند. ص ۶۵

۷ - یک مورد از اشکالات نظری که بی مهتری به تفکر عقلی، پدید آورد محدودیت روش تجربی بود، آن را توضیح دهید.

پاسخ: یکی از این اشکالات ، محدودیت های روش تجربی بود که نمی توانست پاسخگوی سوال های مهم انسان باشد، مثلا تجربه نمی توانست درباره نیاز جهان به مبدا و خدا و وجود عوالمی غیر از عالم طبیعت و اساس خوب و بد های اخلاقی اظهار نظر کند؛ زیرا ابزار لازم برای چنین مسائلی را در اختیار ندارد. ص ۶۶

۸- نظر پراگماتیست ها را درباره معرفت و واقعیت توضیح دهید.

پاسخ: پراگماتیست ها معتقدند که از طریق تجربه نمی توان واقعیت را شناخت بنابراین ما نباید هدف خود را کشف واقعیت قرار دهیم، بلکه ما نیازمند باورهای مفیدی هستیم که در عمل به کار ما بیایند و سودمندی خود را نشان بدهند مفید بودن و فایده داشتن یک علم به معنی درست بودن است. ص ۶۷

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

درس نهم: چیستی انسان ۱ (تهیه کننده رویا اسکندری، منطقه ۹)

- صحیح یا غلط بودن موارد زیر را مشخص کنید.

- (۱) بیان نظرات فلاسفه و تامل در آن‌ها می‌تواند ما را برای رسیدن به یک دیدگاه روشن کمک کند. **ص**
- (۲) یکی از مسائل مورد توجه فیلسوفان از ابتدای شکل‌گیری فلسفه تاکنون مسئله حقیقت انسان است. **ص**
- (۳) از نظر ارسطو نفس انسان در هنگام تولد، حالت بالفعل دارد و هیچ چیز بالقوه‌ای ندارد. **غ**
- (۴) از نظر دکارت، من، همان روح یا نفس است که مرکز اندیشه‌های ماست. **ص**
- (۵) داروین، نفس مختار و اراده آزاد انسان را اثبات کرد و گفت انسان موجود اخلاقی و برخوردار از وجدان اخلاقی است. **غ**
- (۶) از نظر ماتریالیست‌ها و داروینیست‌ها، چون تفاوت واقعی میان انسان و سایر حیوانات وجود دارد، می‌توان برای انسان ارزش ویژه‌ای قائل شد. **غ**
- (۷) از نظر ماتریالیست‌ها انسان یک ماشین مادی بسیار پیچیده است، نه چیزی فراتر از آن. **ص**

- گزینه درست را انتخاب کنید.

- (۱) منظور ارسطو از قوه نطق چیست؟
- الف) وجه غیرمادی انسان که بی ارتباط به بدن است. **(ب) قوه تفکر که وجه تمایز انسان است.**
- ج) قوه اندیشه‌ورزی که جنس انسان است. **(د) قوه تکلم که ابزار مراوده علمی است.**
- (۲) داروینیست‌ها برپایه ..... نتیجه گرفتن که انسان چیزی نیست جز .....
- الف) تحول تدریجی موجودات زنده - هویت دوگانه **(ب) پیدایش انسان از حیوان - ماشین پیچیده**
- ج) تحول تدریجی موجودات زنده - حیوان **(د) پیدایش انسان از حیوان - حیوان دارای روح**

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

۳) دو کارکرد اصلی نفس در ارسطو و افلاطون کدام است؟

الف) تکلم - فناپذیری   ب) حیات - عقل   ج) سخن گفتن - فعلیت   د) تفکر - آزادی

۴) کدام مورد می‌تواند تعریف انسان‌شناسی فلسفی باشد؟

الف) مسائل مهم همه انسان‌ها   ب) ویژگی‌های متمایز انسان

ج) جایگاه انسان در جهان   د) تفکر فلسفی درباره انسان

۵) آن‌ها که انسان را تک بعدی می‌دانند چه دیدگاهی درباره نفس دارند؟

الف) یا منکر نفس هستند یا آن را از لوازم و ابزار بدن تلقی می‌کنند.

ب) یا نفس را همان بدن می‌دانند و یا انسان را یک ماشین پیچیده می‌دانند.

ج) یا انسان را موجودی مادی می‌دانند یا آن را دارای اراده آزاد می‌دانند.

د) یا انسان را همانند رایانه می‌دانند و یا بدن را یک ماشین مکانیکی می‌دانند.

- از میان مفاهیم داده شده، پاسخ صحیح را انتخاب و حرف آن را در کنار سوال بنویسید.

۱) انسان علاوه بر بدن، دارای حقیقتی برتر است که محدودیت‌های بدن را ندارد. (د) افلاطون   الف) ارسطو

۲) قوه نطق و قابلیت حیات مربوط به نفس انسان است نه بدن.   الف) ارسطو   ب) کانت

۳) بدن، ماشینی پیچیده است که به طور خودکار فعالیت می‌کند.   و) دکارت   ج) هابز

۴) انسان، یک موجود اخلاقی و برخوردار از وجدان اخلاقی است.   ب) کانت   د) افلاطون

۵) ذهن بشر، یک ماشین پیچیده مادی است که شبیه دستگاه مکانیکی کار می‌کند.   ج) هابز   و) دکارت

۶) انسان یک حیوان راست قامت است که جز پیچیدگی تفاوتی با آنها ندارد.   ی) داروینیست   ه) هیوم

ی) داروینیست‌ها

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

– جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.

(۱) یکی از مسائل مورد توجه فیلسوفان از ابتدای شکل‌گیری فلسفه تاکنون مسئله ..... بوده است. **حقیقت**

انسان

(۲) نظر دقیق و روشن درباره انسان، در دوره یونان باستان، اولین بار از جانب ..... ابراز شد. **افلاطون**

(۳) مقصود از ناطق بودن انسان صرفاً سخن گفتن او نیست بلکه مقصود اصلی قوه ..... و ..... است.

تفکر – تعقل

(۴) فیلسوفان اروپایی از جهت معرفت‌شناسی به دو گروه ..... و ..... تقسیم شدند.

عقل‌گرایان و تجربه‌گرایان

(۵) از نظر کانت، اختیار ویژگی ..... است، نه بدن که یک امر مادی است. **نفس**

(۶) توماس هابز ذهن بشر را یک ..... تلقی می‌کرد که شبیه یک دستگاه مکانیکی، مثل موتور اتومبیل کار

می‌کند. **ماشین پیچیده مادی**

(۷) افلاطون به صورت روشن بیان کرد که انسان، علاوه بر بدن، دارای حقیقتی برتر است که ..... را ندارد.

محدودیت‌های بدن

(۸) از نظر ..... و ..... چون تفاوت واقعی میان انسان و سایر حیوانات وجود ندارد نمی‌توان برای

انسان ارزش ویژه‌ای قائل شد. **ماتریالیست‌ها و داروینیست‌ها**

– به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

(۱) ارسطو مقصود از ناطق بودن انسان را چه می‌داند؟

(: مقصود از ناطق بودن انسان صرفاً سخن گفتن او نیست بلکه مقصود، قوه تفکر و تعقل است.)

(۲) فیلسوفان اروپایی از جهت معرفت‌شناسی به چند دسته تقسیم می‌شوند؟

(به دو گروه عقل‌گرایان و تجربه‌گرایان تقسیم شدند.)

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

۳) فیلسوفان عقل‌گرای، عموماً در مورد انسان چه دیدگاهی دارند؟

(اعتقاد دارند که انسان علاوه بر بدن، یک حقیقت روحانی برتر دارد که اختیار و اراده مربوط به آن است.)

۴) توماس هابز، ذهن بشر را به چه چیزی تشبیه می‌کند؟

(او ذهن بشر را یک ماشین پیچیده مادی تلقی می‌کند که شبیه یک دستگاه مکانیکی، مثل موتور اتومبیل، کار می‌کند.)

۵) چرا از نظر ماتریالیست‌ها و داروینیست‌ها، نمی‌توان برای انسان ارزش ویژه‌ای قائل شد؟

(چون تفاوت واقعی میان انسان و سایر حیوانات وجود ندارد، نمی‌توان برای انسان ارزش ویژه‌ای قائل شد.)

– به سوالات زیر پاسخ کامل بدهید.

۱) چرا دیدگاه افلاطون به میزان زیادی منعکس‌کننده اندیشه‌های سقراط نیز هست؟

(از آنجا که مجموعه آثار افلاطون منعکس‌کننده اندیشه‌های سقراط نیز هست، می‌توان گفت که دیدگاه افلاطون، به میزان زیادی منعکس‌کننده دیدگاه سقراط نیز هست.)

۲) دیدگاه افلاطون درباره انسان را بنویسید؟

(افلاطون به صورت روشن بیان کرد که انسان علاوه بر بدن، دارای حقیقتی برتر است که محدودیت‌های بدن را ندارد. این حقیقت برتر همان نفس است که قابل رویت نیست. از نظر افلاطون نفس باارزش‌ترین دارایی انسان است و توجه و مراقبت از نفس باید وظیفه اصلی هر انسانی باشد تا بدین وسیله نفس زیبا شود و به فضایل آراسته گردد. او می‌گوید: تنها موجودی که به طور خاص دارای عقل و خرد است نفس است و این نفس چیزی نامرئی است. او همچنین می‌گوید: نفس جز عقلانی انسان است که او را از حیوانات متمایز می‌کند و غیر فانی و جاوید است.)

۳) نظر ارسطو در مورد نفس انسان را بنویسید؟

(ارسطو نظر استاد خود افلاطون را پذیرفت که قوه نطق و قابلیت حیات مربوط به نفس است، نه بدن. بدن بدون نفس، یک موجود مرده است. از نظر ارسطو نفس انسان در هنگام تولد، حالت بالقوه دارد و هیچ چیز بالفعل ندارد. نه علم، نه احساس، نه محبت و نه نفرت و نه هیچ چیز دیگر. نفس به تدریج این امور را کسب می‌کند و به فعلیت می‌رسد و کامل و کاملتر می‌شود.)

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

۴) از نظر ارسطو، انسان چگونه استدلال می‌کند و محتوای آن را به دیگران منتقل نماید؟

(انسان با قوه تفکر خود استدلال می‌کند. یعنی از تصدیقات و تصورات خود کمک می‌گیرد و استدلال را سامان می‌دهد. گویا در هنگام استدلال با خود نطق می‌کند. پس از تنظیم استدلال نیز با سخن گفتن و نطق، محتوای استدلال را به دیگران منتقل می‌کند.)

۵) فیلسوفان اروپایی از جهت انسان‌شناسی به تدریج دو تلقی از انسان پیدا کردند، این دو تلقی را بنویسید؟

(یک جریان، همانند افلاطون و ارسطو، همچنان معتقد به وجود نفس یا روح هستند و برای انسان دو بعد روحی و مادی قائل‌اند و حقیقت انسان را همان روح و نفس وی می‌دانند.)

جریان دیگر به این سو تمایل دارند که یا اصولاً وجود نفس را انکار کنند و انسان را یک موجود مادی بدانند و یا نفس را چیزی فرعی نسبت به بدن تلقی کنند و از آثار و لوازم بدن به شمار آورند.)

۶) نظر دکارت در مورد حقیقت انسان و من را توضیح دهید؟

(دکارت، فیلسوف فرانسوی که هم درباره بدن و هم درباره نفس تحقیق کرده، بدن انسان را ماشینی پیچیده می‌داند که به طور خودکار فعالیت می‌کند اما این بدن، حقیقت «من» انسان را تشکیل نمی‌دهد. از نظر وی «من» همان «روح» یا «نفس» است که مرکز اندیشه‌های ماست.)

۷) نظر دکارت درباره ویژگی‌ها و رابطه روح و بدن را بنویسید؟

(این روح است که استدلال می‌کند، می‌پذیرد یا رد می‌کند. روح و بدن کاملاً از یکدیگر مجزا هستند و خاصیت‌های متفاوت دارند، گرچه با یکدیگر هستند و روح از بدن استفاده می‌کند. روح از قوانین فیزیکی آزاد است ولی بدن مانند دیگر اجسام از قوانین فیزیکی تبعیت می‌کند و آزاد نیست.)

۸) کانت چگونه اثبات کرد که اختیار، ویژگی انسان است؟

(کانت، مختار و اراده آزاد انسان را اثبات کرد و گفت انسان یک موجود اخلاقی و برخوردار از وجدان اخلاقی است و یک چنین ویژگی بدون وجود اختیار و اراده آزاد معنا ندارد. اختیار نیز ویژگی نفس است، نه یک امر مادی است.)

۹) دیدگاه ماتریالیست‌ها درباره حقیقت انسان را بنویسید؟ ماتریالیست‌ها دسته‌ای از فیلسوفان هستند که می‌گویند همه موجودات و از جمله انسان فقط یک بعد و یک ساحت دارند که همان بعد مادی و جسمانی است. آنان می‌گویند ذهن و روان هم چیزی جز مغز و سلسله اعصاب انسان نیست. از نظر ماتریالیست‌ها انسان یک ماشین مادی بسیار پیچیده است نه چیزی فراتر از آن.)

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

۱۰) دیدگاه مارکس درباره حقیقت انسان را بنویسید؟

(مارکس، فیلسوف ماتریالیست قرن ۱۹ انسان را فقط یک موجود مادی می‌دانست که نیازهای اصلی او را نیازهای مادی تشکیل می‌دهند و نیازهایی مانند نیاز به اجتماع و قانون و نیاز به اخلاق، همه به خاطر نیازهای مادی پیدا شده‌اند.)

۱۱) داروینیست‌ها چگونه فیلسوفانی هستند و فرق انسان و حیوان را در چه می‌دانند؟

(داروینیست‌ها که عقایدی نزدیک به ماتریالیست‌ها دارند، فیلسوفانی هستند که از نظریه داروین درباره پیدایش حیات و تحول تدریجی موجودات زنده و پیدایش انسان از حیوان نتایج فلسفی گرفتند و گفتند که انسان چیزی نیست، جز یک حیوان راست قامت، با این تفاوت که از سایر حیوانات پیچیده‌تر است و همان که یک کرم با یک پرنده تفاوت ندارد و هر دو حیوان شمرده می‌شوند انسان نیز به جز پیچیدگی بیشتر، تفاوت حقیقی با آن‌ها ندارد.)

۱۲) از نظر ماتریالیست‌ها و داروینیست‌ها چرا انسان به اخلاق و فضائل اخلاقی توجه می‌کند؟

(اگر انسان به اخلاق و فضائل اخلاقی توجه می‌کند، به این دلیل نیست که فضیلت‌گرایی در روح و فطرت او وجود دارد، بلکه به این دلیل است که انسان‌ها، وارد زندگی اجتماعی و زیست اجتماعی شده‌اند و این زیست اجتماعی آن‌ها را وادار به ابداع اصول اخلاقی و رعایت نکرده است تا بتوانند با هم زندگی کنند.)

۱۳) دیدگاه معتقدین به روح و بدن را با دیدگاه ماتریالیست‌ها و داروینیست‌ها مقایسه کنید

معتقدین به روح و بدن	معتقدین به انسان تک ساحتی
۱- نفس جز عقلانی انسان است که او را حیوانات متمایز می‌کند.	۱- ذهن و روان چیزی جز مغز . سلسله اعصاب نیست.
۲- قوه نطق و قابلیت حیات مربوط به نفس است، نه بدن.	۲- ذهن بشر صرفاً یک ماشین پیچیده است.
۳) روح استدلال می‌کند و از قوانین فیزیکی تبعیت نمی‌کند.	۳- انسان فقط یک موجود مادی است.
۴) اختیار ویژگی نفس است نه بدن که یک امر عادی است.	۴- انسان چیزی نیست جز یک حیوان راست قامت.

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

درس دهم: چیستی انسان ۲ (تهیه کننده: فاطمه عالی دائی، منطقه ۸، حمید محقی:
منطقه ۱۸)

– صحیح یا غلط بودن عبارت های را مشخص کنید.

- ۱- فیلسوفان مسلمان معتقدند که نمیتوان انسان را صرفا به یک موجود زمینی و مادی تقلیل داد. **ص**
- ۲- فیلسوفان مسلمان با کشف و شهود، دینی را پذیرفته بودند که در کتاب آسمانی آن از حقیقتی به نام روح سخن گفته شده است. **غ**
- ۳- به عقیده ابن سینا انسان علاوه بر جسم، دارای روح مجرد است. **ص**
- ۴- از نظر حکمت متعالیه روح انسانی آخرین درجه تکاملی است که موجودات زنده کسب می کنند. **ص**
- ۵- شیخ شهاب الدین سهروردی یکی از فیلسوفان بزرگ جهان اسلام است که به عرفان اشاره نکرده است. **غ**

– جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.

- ۱- انسان شناسی فلسفی یک نوع فلسفه ..... است. **(مضاف)**
- ۲- از نظر ابن سینا بعد از کامل شدن همه اندام های بدنی جنین، خداوند ..... را به انسان عطا می کند. **(روح)**
- ۳- به نظر ابن سینا روح انسان جنبه غیرمادی دارد و از جنس موجودات ..... است. **(مجرد)**
- ۴- سهروردی خداوند را که نور محض است، ..... می نامد. **(نورالانوار)**
- ۵- سهروردی، بدن را جنبه ..... وجود انسان می داند. **(ظلمانی)**
- ۶- به عقیده سهروردی، نفس انسان حقیقتی مربوط به ..... عالم است که مشتاق بازگشت به آنجاست. **(مشرق)**
- ۷- موسس مکتب حکمت متعالیه، ..... است. **(ملاصدرا)**
- ۸- از نظر ملاصدرا، انسان از طریق ..... و ..... خود استعداد بالقوه خود را به فعل و کمال می رساند. **(اراده - اختیار)**

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

- به سوال های زیر پاسخ کوتاه بدهید.

۱- روش فلسفی ملاصدرا چه بود؟
برهان عقلی+شهود قلبی+وحی وقران وسنت

۲- آخرین درجه تکاملی موجودات زنده از نظر ملاصدرا چیست؟
روح انسانی

۳- کدام فیلسوف اسلامی با بهره مندی از الهامات معنوی سعی کرده است معرفت شهودی را به زبان فلسفه بیان کند؟
(سهروردی)

- به سوال های زیر پاسخ کامل بدهید.

۱- فیلسوفان مسلمان برای توضیح و تبیین حقیقت انسان از چه آثار و منابعی بهره بردند؟ آنان با استفاده از آنچه از افلاطون و ارسطو و پیروان آن دو به دستشان رسیده بود و نیز با الهام از آموزه های دینی خود، حقیقت انسان را تبیین کردند.

۲- در قرآن کریم، انسان چگونه موجودی معرفی شده است؟ قرآن کریم انسان را موجودی جاویدان و جانشین خدا در زمین و موجود فرشتگان شمرده است که آسمان ها و زمین را خداوند برای او آفریده است.

۳- فیلسوفان مسلمان چگونه وجود حقیقی برتر به نام روح را برای انسان اثبات می کردند؟ فیلسوفان مسلمان با تفکر و تعمیق فکری، دینی را قبول کرده بودند که در کتاب آسمانی به روشنی و وضوح از حقیقتی به نام روح سخن گفته و آن را هدیه ای الهی و غیر زمینی شمرده و انسان را موجودی جاویدان میدانند.

۴- از نظر ابن سینا خداوند چه زمانی روح را به انسان عطا می کند؟ وقتی بدن انسان دوره جنینی را در رحم مادر می گذراند و به مرحله ای می رسد که صاحب همه اندام های بدنی میشود، خداوند روح انسانی را به آن عطا می کند.

۵- از دیدگاه ابن سینا روح انسانی دارای چه ویژگی ها و استعداد هایی است؟ روح انسانی جنبه غیرمادی دارد و از جنس موجودات مجرد است. استعداد کسب علم از طریق تفکر دارد. روح دارای جایگاهی بسیار رفیع و بلند در نظام خلقت است.

۶- شیخ سهروردی چه دیدگاهی درباره حقیقت وجود یا هستی و سایر موجودات دارد؟ او معتقد است که هستی مراتب نور است. خداوند ک نور محض است و هیچ ظلمتی در او راه ندارد (نورالانور) است. سایر مراتب وجود، نور هستی خود را از نورالانور یعنی خداوند دریافت میکنند اما چون نور کامل نیست ترکیبی از نور و ظلمت هستند.

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

۷- شیخ سهروردی حقایق هستی را چگونه بدست می‌آورد و به چه زبانی آنها را بیان میکند؟ با بهره‌مندی از الهامات و اشرفات معنوی خود بسیاری از حقیقت را از طریق شهود درونی بدست آورده و تلاش میکند این حقایق را به زبان فلسفه و استدلال بیان کند.

۸- سهروردی درباره نفس انسانی چه اندیشه و عقیده‌ای داشت؟ نفس انسان همان جنبه‌ی نورانی وجود، و جسم و بدن او همان جنبه ظلمانی اوست. وی نفس انسانی را حقیقتی مربوط به مشرق عالم میدانند که از مشرق وجود دور افتاده و مشتاق بازگشت به آنجاست.

۹- با توجه به دیدگاه سهروردی نفس انسان چگونه میتواند حقایق را دریابد و به کمال برسد؟ اگر نفس انسان نورانیت بیشتری کسب کند حقایق هستی را بهتر رویت میکند و می‌تواند با کسب شایستگی و با لیاقت بیشتر مسیر کمال را طی کند.

۱۰- مقصود سهروردی از مشرق و مغرب عالم چیست؟ خداوند نورالانوار مشرق عالم است زیرا او منبع و منشا نور است و از خداست که انوار بعدی طلوع میکند. مغرب عالم آنجاست که نور وجود به پایین ترین حد خود برسد.

۱۱- محتوا و مضمون اصلی قصیده عینیه ابن‌سینا چیست؟ توصیف بی‌قراری و کوشش روح برای رسیدن به جایگاه اصلی‌اش و تشریح وضعیت روح با بیانی تمثیلی.

۱۲- دیدگاه حکمت متعالیه در باره نفس را بنویسید.

۱- انسان حقیقتی دو بعدی است ۲- روح و بدن از هم مجزا نیستند اینها وحدت حقیقی دارند ۳- هر اتفاقی در روح بیفتد در بدن ظاهر میشود و بالعکس ۴- روح انسان آخرین درجه تکاملی است ۵- ظرفیت روح انسان پایان ندارد

۱۳ - منظور از مشرق و مغرب در جغرافیای عرفانی سهروردی چیست؟

خدا یا همان نور الانوار مشرق عالم است و از خداوند است که انوار بعدی طلوع میکند و آن جا که نور وجود به پایین ترین حد خود میرسد مغرب عالم قرار دارد.

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

- گزینه درست را انتخاب کنید.

۱- کدام گزینه نظر ابن سینا در مورد زمان عطا کردن روح به انسان است؟

الف) دوره جنینی در رحم مادر

ب) دوره نوزادی

ج) دوره‌ای که انسان صاحب همه اندام های بدنی میشود

د) گزینه الف و ج

۲- کدام گزینه در مورد دیدگاه ابن سینا در مورد ویژگی های روح انسانی درست است؟

الف) روح انسانی جنبه مادی دارد و از جنس موجودات مجرد است.

ب) روح انسانی جنبه غیرمادی دارد و از جنس موجودات مجرد است.

ج) استعداد کسب علم از طریق حس دارد.

د) روح دارای جایگاهی بسیار کوتاه در نظام خلقت است.

۳- باتوجه به دیدگاه سهروردی نفس انسان چگونه میتواند حقایق را دریابد و به کمال برسد؟

الف) اگر نفس انسان نورانیت کمتری کسب کند حقایق هستی را بهتر رویت میکند

ب) اگر نفس انسان نورانیت بیشتری کسب کند حقایق هستی را بهتر رویت میکند.

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

درس یازدهم: انسان، موجودی اخلاق گرا (تهیه کننده: مرجان شکری، منطقه ۱۸)

- صحیح یا غلط بودن عبارت های زیر را مشخص کنید.

- ۱- از نظر افلاطون و ارسطو، ارزش های اخلاقی می تواند برای همه یکسان باشد. **ص**
- ۲- از نظر افلاطون فعل اخلاقی اگر در جهت سعادت حقیقی باشد، فضیلت محسوب می گردد. **ص**
- ۳- بنا بر نظریه افلاطون قوه غضب، انسان را در برابر خطرها و موانع دعوت به ایستادگی و عکس العمل می کند. **ص**
- ۴- عموم کسانی که بعد روحی و معنوی را باور دارند، ریشه های فعل اخلاقی را در همان رفتار طبیعی انسان جست و جو می کنند. **غ**
- ۵- از نظر فیلسوفان طبیعت گرا، اولین قانون اخلاقی این است آنچه برای خود می پسندی، برای دیگران هم بپسندی. **ص**
- ۶- توماس هابز معتقد است انسان از زمانی که دریافته نفع او در گرو نفع دیگران است، قواعد اخلاقی را ابداع کرده است. **ص**
- ۷- ابن سینا و دیگر فلاسفه مسلمان، عقل را از آن جهت که رفتار خوب و بد انسان را تشخیص می دهد «عقل عملی» می نامند. **ص**
- ۸- از نظر فیلسوفان مسلمان، اعتقاد به خداوند می تواند قطعا انسان را به سوی فضیلت اخلاقی برساند. **غ**

- جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.

- ۱- انسان موجودی است ..... و خوب و بد را درک می کند. **اخلاقی**
- ۲- کارهایی که به طور عادی برای رفع نیازهای طبیعی انجام می شود ..... نام دارند. **فعل طبیعی**
- ۳- کارهایی که مورد ستایش و تحسین یا خدمت و سرزنش واقع می شوند ..... نام دارند. **فعل اخلاقی**
- ۴- از نظر افلاطون فعل اخلاقی، با ..... آدمی رابطه دارد. **سعادت و نیکبختی**
- ۵- اگر عقل حاکم باشد قوه شهوت، ..... در پیش می گیرد. **خوبستن داری**
- ۶- ارسطو شاگرد ..... درباره معیار فعل اخلاقی نظری نزدیک به استاد خود دارد. **افلاطون**

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

۷- به عقیده ارسطو، قوه ..... و ..... همواره در معرض افراط و تفریط هستند. شهوت - غضب

۸- کانت فیلسوف قرن هیجدهم عقیده دارد که معیار فعل اخلاقی را باید در ..... جست. وجدان اخلاقی

۹- انسان می تواند خوب و بد ..... را درک کند. اخلاقی

۱۰- کار های انسان را به طور کلی می توان به دو دسته فعل ..... و فعل ..... تقسیم کرد. طبیعی - اخلاقی

۱۱- افلاطون معتقد است که در وجود انسان سه قوه اصلی به نام های قوه ..... و ..... و ..... فعال هستند.

عقل - غضب - شهوت

۱۲- به نظر افلاطون نتیجه حاکمیت عقل بر قوه شهوت، ..... و بر قوه غضب، ..... خواهد بود.

خویشتن داری - شجاعت

۱۳- نتیجه سامان دهی عقل، برقراری ..... میان قوا و سراسر شخصیت انسان است. عدالت

۱۴- به نظر ارسطو اگر ..... بر قوای دیگر حاکم شود، انسان به اعتدال در میان قوا می رسد. عقل

۱۵- به نظر ارسطو خود عقل نیاز به رشد و رسیدن به درجات مناسبی از معرفت دارد تا دچار ..... و ..... نشود.

افراط - تفریط

۱۶- کانت فیلسوف قرن هجدهم آلمان عقیده دارد که معیار فعل اخلاقی را باید در ..... جستجو کرد. وجدان اخلاقی

۱۷- کانت می گوید: بر طبق قاعده ای عمل کنید که بتوانید اراده کنید که قاعده مزبور قانون ..... و ..... شود.

کلی - عمومی

۱۸- فیلسوفان طبیعت گرا و عموم کسانی که بُعد روحی و معنوی را باور ندارند، ریشه های فعل اخلاقی را در همان

..... انسان جستجو می کنند. رفتار طبیعی

۱۹- فلاسفه مسلمان عقل را از آن جهت که رفتار خوب و بد انسان را تشخیص می دهد، ..... می نامند. عقل عملی

۲۰- از نظر فیلسوفان مسلمان، با ..... میل به فضایل در انسان، تقویت می شود. اعتقاد به خدا

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

- به سوال های زیر پاسخ کوتاه بدهید.

۱- به کارهائی که انسان آنها را برای رفع نیازهای خود انجام می دهد مانند خرید مایحتاج روزانه، داشتن شغل و ... چه می گویند؟ **فعل طبیعی**

۲- به کارهائی را که مورد ستایش و تحسین و یا مورد سرزنش و تقبیح قرار می گیرند، مانند احسان و ایثار و یا دروغ و خیانت چه می گویند؟ **فعل اخلاقی**

۳- از نظر افلاطون در چه صورت عمل انسان در جهت سعادت است؟

در صورتی که بنا به فرمان و راهنمایی عقل انجام پذیرد.

۴- از نظر ارسطو چه چیزی عامل سعادت و نیکبختی انسان است؟ **اعتدال در قوا**

۵- از نظر ارسطو حالت افراط، تفریط و اعتدال قوه عقل در انسان چیست؟

حالت افراط قوه عقل: جربزه - حالت تفریط قوه عقل: سفاهت - حالت اعتدال قوه شهوت: حکمت

۶- از نظر ارسطو حالت افراط، تفریط و اعتدال قوه شهوت در انسان چیست؟

حالت افراط قوه شهوت: شره - حالت تفریط قوه شهوت: خمودی - حالت اعتدال قوه شهوت: خویشتن داری

۷- از نظر ارسطو حالت افراط، تفریط و اعتدال قوه غضب در انسان چیست؟

حالت افراط قوه غضب: تهور - حالت تفریط قوه غضب: ترس - حالت اعتدال قوه غضب: شجاعت

۸- از نظر کانت معیار فعل اخلاقی در چیست؟ **وجدان اخلاقی**

۹- از نظر فیلسوفان مسلمان انسان دارای چند دسته تمایلات است؟ نام ببرید.

دو دسته: ۱- تمایلات مربوط به بعد مادی ۲- تمایلات مربوط به بعد روحی و معنوی

۱۰- از نظر فیلسوفان مسلمان، عامل تقویت کننده برای میل به فضایل در انسان چیست؟

ایمان به خداوند

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

- به سوال های زیر پاسخ کامل بدهید.

۱- تفاوت فعل طبیعی و فعل اخلاقی را بنویسید.

پاسخ: کارهایی که انسان آنها را برای رفع نیازهای خود انجام می دهد مانند خرید مایحتاج روزانه، داشتن شغل و ... را فعل طبیعی می نامند.

کارهایی را که مورد ستایش و تحسین و یا مورد سرزنش و تقبیح قرار می گیرند، مانند احسان و ایثار و یا دروغ و خیانت را فعل اخلاقی می نامند.

۲- از نظر افلاطون انسان دارای چند قوه است و کار هر یک را بنویسید.

پاسخ: در وجود انسان سه قوه اصلی فعال هستند که عبارتند از قوه شهوت، قوه غضب و قوه عقل.

قوه شهوت انسان را به سوی لذایذ و امیال فرا می خواند.

قوه غضب انسان را در برابر خطرها و موانع دعوت به ایستادگی و عکس العمل می کند.

قوه عقل خوب را از بد تشخیص می دهد و سعادت واقعی را شناسائی می کند.

۳- از نظر ارسطو حالت افراط، تفریط و اعتدال هر یک از قوای انسان چیست؟

پاسخ: حالت افراط قوه شهوت: شره

حالت تفریط قوه شهوت: خمودی

حالت اعتدال قوه شهوت: خویشتن داری

حالت افراط قوه غضب: تهور

حالت تفریط قوه غضب: ترس

حالت اعتدال قوه غضب: شجاعت

حالت افراط قوه عقل: جربزه

حالت تفریط قوه عقل: سفاهت

حالت اعتدال قوه شهوت: حکمت

گروه فلسفه اداره کل شهر تهران

۴- نظر کانت را درباره معیار خیر اخلاقی، با ذکر مثالی توضیح دهید.

پاسخ: از نظر کانت هر کاری که انسان آن را صرفاً برای اطاعت از وجدان خود انجام دهد و هیچ گونه هدف و منفعت شخصی در آن نداشته باشد، خیر اخلاقی شمرده می شود. مثلاً اگر انسان عدل را نه به خاطر تشویق دیگران و نه حتی برای رسیدن به سعادت، بلکه فقط بدان جهت که وجدان بدان دعوت می کند، انجام دهد، فضیلت شمرده می شود.

۵- از نظر فیلسوفان مسلمان به چه دلیل، اعتقاد به خدا، به معنای قطعی بودن عمل به فضیلت نمی باشد؟ توضیح دهید.

پاسخ: از نظر فیلسوفان مسلمان، اگرچه اعتقاد به خداوند عامل تقویت کننده برای انجام فضیلت است اما به این معنا نیست که عمل به فضیلت قطعی می شود؛ زیرا در هر صورت، انسان موجودی مختار و با تمایلات قوی و شدید است و ممکن است برای رسیدن به تمایلات، از فرمان خدا هم سرپیچی نماید.

تجمیع و ویرایش: مرجان شکری - سرگروه فلسفه اداره کل شهر تهران